

174 (4-6)

Amerikából
a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában
váci-utca 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianinók a bel- és külföld leghirveesebb gyáraiból jótállás mellett a legolcsóbb áron kaphatók.

Nélkülözhetlen divatlap minden családnál.

Előfizetési felhívás

„BUDAPESTI BAZÁR“
leghasznosabb divatlapra.

Több ezer példányban nyomtatott 1-2 és 3-ik száma egészen elfogyott. Március 1-től is fogadunk előfizetéseket. Még a divatújságoknak, szabómestereknek is igen czélszerű és hasznos lap a „Budapesti Bazar“. Minden száma mellett van egy iv szépirodalom; a főívben van több szára menő kézimunka, legújabb ruha, felöltő, gyermeköltözék, kalap és frizura rajz. Mellékletei egy nagy iv szabásminta és himzésrajzzal, színezett rézmetszeti divatkép, színes boríték, hírszékény és mulattatóval. Végre: csupán a „Budapesti Bazar“ minden száma hoz hasznos-hető, paipból kivágott szabásmintákat, minden szabásminta megrendelhető. Előfizetési ára: negyedévre 2 ft 50 kr., — felévé 5 ft. A ki lapunk beltartalmával megismerkedni ohajt, mutatványszámot, vagy előfizetési felhívást küldünk, bérmentve. A „Budapesti Bazar“-ral igen sok kedvezmény jár: mulapok, Regény-Csarnok, stb.

Előfizetési felhívás a „Legújabb külföldi regény-csarnok“-ra.

Megjelenik füzetekben minden hó 14-én és 30-án. Ez évi folyamát Montepin világ-hírű regényével „A Jósno“ kezdjük meg. Ezen igen érdekes regény az 1830. évi francia forradalomból egy szerencsétlen család burzasztó eseményeit nagyszűren eseteli. Előfizetési feltételek: Az egész évi folyamának: (24 füzet) 6 ft. — Félévi folyamának: (12 füzet) 3 ft. — Negyedévi folyamának: (6 füzet) 1 ft 50 kr. A „Budapesti Bazar“ előfizetőinek: Egész évre 4 ft. — Félévre 2 ft. — Negyedévre 1 ft. — A múlt évi folyam: (22 füzet) 4 forintért megrendelhető.

Az előfizetési pénzek Király János szerkesztő- s kiadó-hivatalához (granátos-utca szerviták házába) urasítandók. 201 (1-3)

A legdiszesebb és tartalmasabb divatlap a „Budapesti Bazar“.

Áruház megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész fehérnemű, vászon, asztalnémetű és szövött áru

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án áruházunkba váci-utca 4-ik szám tettük át, mely tőzszomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll.

Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlva maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai
„YPSILANTIHOZ.“

185 (3-6)

Pályázat.

Szentes város 2-ik osztályú polgári leány-tanodájához egy nevelő, illetőleg tanítónői állomásra pályázatot hirdettek.

Pályázni kívánó hölgyek az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 133. §-ban előírt képesítvényt tartoznak igazolni.

A betöltendő állomáshoz a növendékek fölügyeletlen, illetőleg nevelői gondozásán kívül hetenként 24 órai tanítási kötelezettség van csatolva, — melyre névze a tantárgyak beosztása a városi iskolaszéknek tartatik fenn.

Ez állomáshoz a tandoánál lakás és 600 ft. évi fizetés (a hivatolt törvény 145. §-a szerint 20% levonással) van csatolva.

A pályázatok az iskolaszék elnökéhez f. évi márczius 20-ig nyújtandók be. A megválasztandott tartozik állomását f. é. apr. 12-én elfoglalni. 175 (3-3)

E határidőre névze halasztást, a pályázati kérvényben külön pont alatt lehet kérni.

Szentes, február 10-én 1874. Csukás Benjámín, az iskolaszék elnöke.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Most jelent meg
harmadik kiadásban:
KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

TÜZETES UTASÍTÁS
A KONYHAKERTÉSZET, VIRÁGMIVELÉS
és
GYÜMÖLCSTENYÉSZTÉS KÖRÉBEN.

A legújabb kulfok után írta Átírta és jegyzetekkel bővítette

GALGÓCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHÁLY.
(8-rét, 285 lap.)
Ára füzve 80 krajczár.

Franklin-társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

Az előhaladt időny miatt egészbeni

végeladása
nagy
szőnyeg-raktárának

jelentékenyen alábbszállított árak mellett.

176 (3-4) **Poll János.**
Eladási helyiség József-tér 10. szám.

A legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen.

különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé
és a
Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerésztől Zombán Tolnamegyében, melyek a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhíru gyógyszerárában.

A hamisításoktól óvakodni kell!
Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el. 185 (16-0)

179 (4-12)

Lőrincz István
lábballi gyárnok

Budapesten, országot 19-ik szám alatt ajánlja férfi-, nő- és gyermeknemű lábballi gyártmányait, mel-ekkel az 1872. é. kezeskemi országos kiállításon bronz-, az aligmult bécsi világi kiállításon pedig érdem-éremet nyert.

Megrendelések helyben és vidékre, nagyban és kicsinyben a legnagyobb pontossággal eszközöztetnek. Vidékieknek rendes mérték nélkül is, csupán centimeter, sőt viselt lábballi után a legkényelmesebb lábballi utánvételrel küldetnek.

Netalán készletben nem található mértékű lábballi (kivéve hosszuszárú csizmát) gyára kitünő berendezése mellett gépek segítségével, 2 óra alatt, szinte jótállással elkészít.

Budapest, márczius 15-én 1874.

11-dik szám. **ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK:** a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasznosított petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22 és **Haasenstein és Vogler,** Wallfischgasse Nr. 10.

ROGEARD ÁGOSTON.

iaiba volt annyi veszély, annyi csapás, Franciaország ma is ott áll a nemzetek között, a hol állt az előtt, sőt magasabban, mert ama csapások, a mik alatt más ország összerokkadt volna, csak annak megmutatására szolgáltak, mely életerőnek kell rejleni abban a nemzetben, a melyet ily szörnyű csapások sem voltak képesek megsemmisíteni, sőt gyöngévé tenni sem.

ez tanulmányait befejezván, huszonegy éves korában a tanári pályára lépett.

„Quem dii odere, paedagogum fecere.“ Nyugodjatok meg, mostoha gyermekei a sorsnak, kik a tanítói pályán miveltek az ur szőlejét szép Magyarországon, másutt is szuró tövissel van fedve ez a keserves pálya. Bizonyíték rá a Rogeard élete, ki mindenét elveszté e pályán, többet, mint mindent, még hazáját is.

Előbb Bloisban, majd Obernaiben volt tanító. De mert azt hitte, jó tanító lehet, ha nem jár is el szorgalmasan misére: elmozdították. Így jutott Libourneba, majd Blaye-be és végre Angoulêmebe. Most hát végre, sok hányatás után királyi kollegiumban taníthatott. De három év mulva innen is kiesett. Bekövetkezett ugyanis az

1848-ki év, annak pedig nemcsak nálunk, egybeült is voltak martyrai. Rogeard a köztársaságért buzgótt s nem is titkolta meggyőződését. A püspökség jelentette-e föl, vagy más okból? elég az ahhoz, innen is elmozdították. Párisban töltött egy évet, a köztlygek tanulmányozásával töltvén idejét. Majd Brivesben foglalt el egy nagyon szerény tanítói állomást. De itt, mintha a sors megsokalta volna az üldözést, szerencséje jobbra fordult s fölismeretvén érdemei és jeles készütsége, a gyönyörű fekvésű Pau városába neveztetett ki kollegiumi tanárnak.

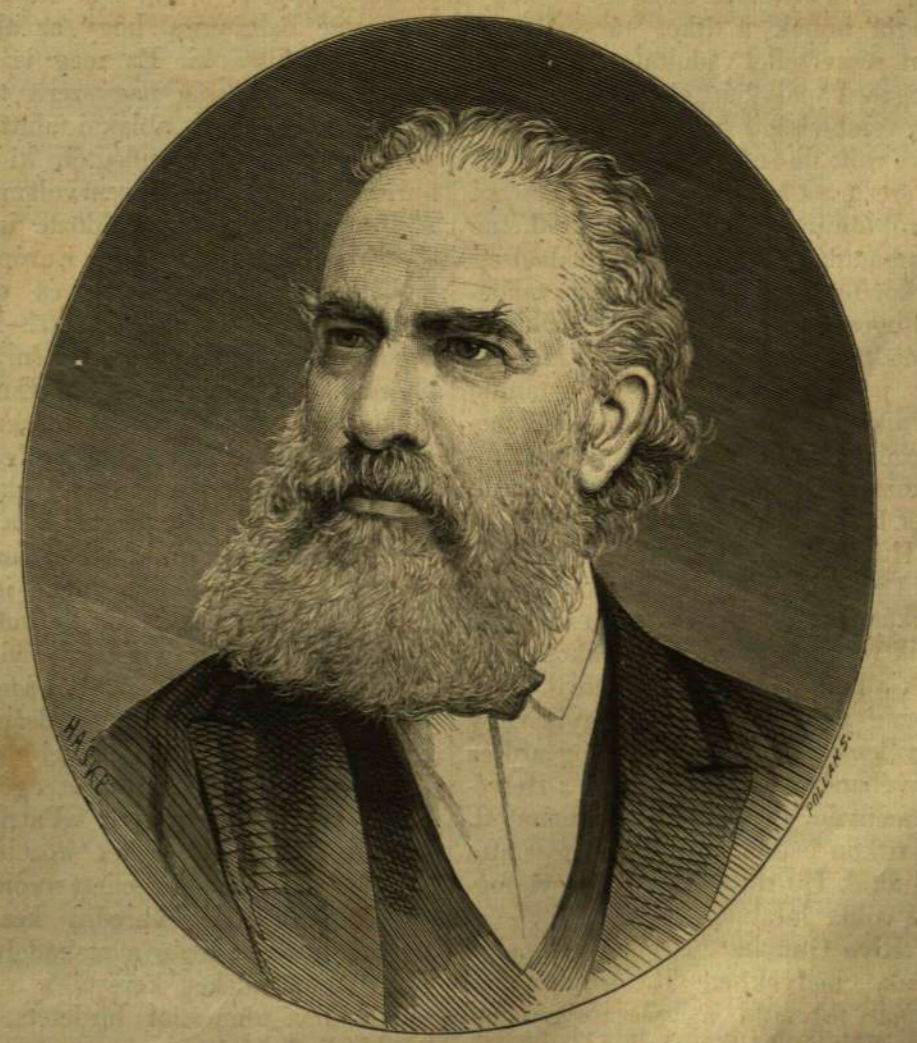
Két év mulva azonban beütött az államesiny. Napoleon császár lett. Minden egyes hivatalnok fölszólítottott, esküdnek hűséget az új kormánynak, vonakodása

Az új kor eszméi majd mind Franciaországban letek bölecsüket, születéstik hosszú kinszenvedéssel, vérkeresztséggel járt s minden egyes világboldogító eszme ezrével termette meg a maga martyrait.

Ezeknek egyike az is, kit ma mutatunk be olvasóinknak, s kinek sokat hányatott életéből a következő sorokban közöljük ez érdekes adatokat egyik tisztelője, neki úgy, mint nekünk hí honfirtársunk, De Gerando Attila följegyzései nyomán.

Rogeard 1820-ban született Páris közelében, Chartresben. Atyja, gyalogsági kapitány, a század elején lefolyt óriási harcokban a becsületrend tisztj rangját nyerte el. Anyja részéről pedig De Chézynek ivadéka, ki első tanulmányozója volt Franciaországban a szanszkrit nyelvnek, melynek még ma is fennálló tanszéke a Collège de Franceban az ő számára alapítottott.

Rogeard nem hazudtolta meg eredetét. Már mint tanuló is kintinó volt, a Louis le Grand lyceumban, honnan, miután tanári pályára készült, az Ecole normalba lépett. Ebből az intézetből kerülnek ki majd mind ama jeles, tudós férfiak, kik a francia tanári karnak oly nagy tekintélyt szereztek. Itt az intézet elnöke, a nagy hírből és köztiszteltetben álló tekintélyes tudós, Dubois folytonos figyelemmel kísérte a jeles ifjut s pártfogolta már akkor is, mikor

ROGEARD ÁGOSTON.

mindenkinek leköszönésnek tekintetvén. Sok embernek kellett választani a betevő falat és lelkiismerete sugallata közt. Megrostálták a francia nemzetet, a polyva kihullott, a férfias jellemek kisebbségben és kenyér nélkül maradtak, de kis csoportjukat elismerte a világ a francia nemzet erkölcsi arisztokráciájának.

Rogear d is megtagadta az esküt, elveszté tanszékét, s husz garassal zsebében Párisba érkezett, hogy mint magántanító keresse meg az elvesztett kenyeret. Két évig nevelésködtött, majd lezékelt adott, hol saját szállásán, hol különböző magán intézetekben. Mint republikánus s az államsíny egyik áldozata, hamar megnyeré a szabad-élvű ifjuság szeretetét, melynek fészében, az u. n. Quartier latin-ben telepedett volt le. Fényes tehetsége, szép és erős jelleme egyik vezérévé tették őt a lelkes fiataloknak, mely a diadalmas erőszak ellen egyedül merete hangoztatni a fölindult lelkiismeret szavát s egyedül képezett ellenzéket III. Napoleon kormányával szemben. S e hivatását buzgón, tervszerűleg és éretten tudta teljesíteni.

De a hazafiság által parancsolt tün-tesei mindig veszélyvel jártak. Rogear d, ki részt vett bennök, egy izben börtönbe került. Nisard, a Sorbonne tanára, ugyanis azt a hallatlanul szervilis tant hirdette volt, hogy az erkölcsi szabályok mások a magán emberre és mások az uralkodókra nézve. Azóta úgy hitták, hogy a „kétéle erkölcsi ember.“ Mikor másnap ez aljas udvaronc tanszékébe akart ülni, füttyvel, lábdobogással fogadták. Rogear d is a tün-tesők közt volt s harminczad magával elfogatott. Egy havi előleges fogság után félre ítélték el, de a negyedik fórumon fölmentették. Ügyvéde az akkor republi- kánus, később s egész mostanáig imperia- lista Ollivier Emil volt, Napoleon utolsó minisztere. Egy év mulva újra elfogták s egy hóig fogva tartották, a míg kisült, hogy nem tagja annak a titkos társaságnak, melyben részvétellel vádoltatott.

Rogear d pályáját elrontotta a császár- ság, szabadsága minduntalan veszélyeztetve volt; de csak nemzete nyomorult jármát érezte s a kenyérszerzés nehézségei közt arról ábrándozott, miként siettetné a fölzsabadulás óráját. Sajtószabadság még akkor nem volt. De a francia találékony. Rogear d szépirodalmi cikkeken támadta meg a császárságot s szerzett néhány politikai dalt, melyek a tanuló ifjuság ajkain elterjedvén, névtelenül be- járták egész Franciaországot, s nagy föl- tünést okoztak. E dalok egyike: „Le Lion du Quartier latin“ oly sikerült, hogy sokan Viktor Hugónak tulajdonították.

Az 1863-ki választásokkal szemben a republikánusok tábora két pártra szakadt: az egyik részt akart venni az akezióban, a másik a passiv ellenállás mellett volt. Az ország jövője függött az egyik vagy másik vélemény győzelmétől. Rogear d ez utóbbi véleményhez csatlakozott s Helvé- cziába menvén, egy röpiratot nyomtatott, melyet titkon becsapásnévén, szétosztatta barátai által. Ha rajta kapják, öt évi fog- ság lett volna jutalma.

A „Rive Gauche“ egyike volt ama lapoknak, melyekben R. szépirodalmi polemikáját folytatta a császárság ellen. 1865-ben III. Napoleon „Julius Caesar“-ja megjelenése jó alkalmul szolgált egy újabb burkolt támadásra. Így jelent meg e lap-

ban R. két cikke: „Labienuszavai“ czim alatt. Soha nyil nem találta még egy el a czélt, mint ez a történelmi fátyolán keresztil mindenki fölismerte az államsíny pellengérré állított hőst. Két hétig olvasá Páris ez iratot, a nemzeti ébredés ez első riadóját s a Morny halálával elfoglalt rend- őrség még se tudott róla. Mondják, hogy maga a császár sem értette el mindjárt a rá mért csapást, s még arról gondolkodott, hogy Rogear d-t is meghívja azon tudósok sorába, kiket munkája körül dolgoztatott. Minél hosszabban tartott a félreértés, an- nál nagyobb lett a fölindulás. Az első ki- adás már elkelt, a másodikat már a nyom- dában foglalták le. Rogear d-t, ki épen a nyomdában volt, szállása megmotozása után a rendőrségre idézték másnapra.

Rogear d-r röpiratainak sikere egészen váratlanul lepte meg; de abból megítél- hette helyzete veszélyes voltát. Tudta, hogy a Tuileriák dühben vannak, kivált a császár- né, ki magára értelmezett néhány czélzás nélküli mondatot Liviáról. Nem volt habozásra ideje. Belgiumba menekült.

Azalatt röpirata bejárta a két világ- részt; számtalan utánnomatban, fordításban (magyarban is) megjelent, sőt még—francia fordításban is. Egy ham- burgi könyvtáros ugyanis látván kelen- dőségét, miután csak egy német fordítás volt kezében, visszafordította azt egy éj alatt francziára s másnap eredeti gya- nánt árulta.

A szerző neve egyszerre ismert és népszerű lett mindenütt. Számos ország- ból ajánlta neki menhelyet, de ő Brüs- selben maradt, hogy az oda költözött „Rive Gauche“ szerkesztését fokozott erélyvel folytathassa. Ugyanezkor egy kötet politikai költeményt bocsátott közre „Pauvre France!“ czim alatt.

A válasz nem maradt el. Francia- ország hatalmas uralkodója ráparancsolt a gyenge Belgiumra, hogy az alkalmat- lan költőt tiltsa ki. Ez meg is történt, de a belga lakosság nagyszerű tüntetést rendezett Rogear d ablakai alatt bucsu- zól az ünnepelet vendégtől, ki Luxen- burgba utazott. De itt sem voltmaradása. A francia kormány kiüldözte innen is.

Eredeti párbaj valóban, Európa akkor leghatalmasabb kormánya és egy ha- zátlan, szegény ember között! Egyfelől ötszáz ezer katona, egy sereg kém és rend- őr, milliárdnyi pénzüsszegek, Európa hó- dolata; másfelől egy árva törekeny toll. De míg amaz óriás erő bün szolgálatában áll, emennek pártján az összes erkölcsi tör- vények, melyek előtt meghajlik a világ.

Az üldözött Frankfurtban húzta meg magát. A porosz hóditás innen is kiütte. Heidelbergbe menekült tehát s innen Stutt- gardba, hol három évig lezékelt-adásból élt s tanulta a német nyelvet. Itt írta meg: „La crise électorale“ („Választási válság“) című röpiratát, mely minden művei közt a leg- komolyabb becű. E röpirat egész Fran- cziaországot bejárta s a „Patrie“ azon számát, mely idézéseket közölt belőle, 200,000 példányban kellett nyomtatni.

Franciaország ébredni kezdett. A megrémült császárság a szabadelvűségben próbált menedéket keresni s a politikai elitáltaknak amnestiát hirdetett. De Ro- gear d elíteltetését sem ismervén el igazsá- gosnak, tagadta és visszautasítá a megke- gyelmezés jogát is, s öt évi száműzetés

után visszatért Párisba, s meglátta üldö- zőinek gyalázatos bukását, melyet ohajtott, de meglátta hazája vérezését is, a porosz háboruban, melynek megizenése ellen he- ves tiltakozást írt a „Rappel“-ben.

Az első ostrom alatt Párisban volt, s többször írt a hírlapokba; s midőn februárban Bismarck megengedé, hogy nemzetgyűlés választassék, melylyel bé- kealkudozásokat kezdhesen: Rogear d 19,000 szavazatot nyert Párisban, de megválasztva nem lett.

A márczius 18-ki mozgalomnak s a mi reá következett, csak ezután fog még meg- jönni a maga illetékes történetírója és igaz- ságos bírója. Most még Páris második ostroma, s ama mozgalom, melyet Com- mune név alatt ismerünk, mint a legtöbb siker nélküli törekvés, a „vae victis“ elv szerint van elítélve. Addig azonban, a ki tudja, mennyi jeles férfi, hány magasztos lélek és seplőtlen jellem tartotta, ép úgy, mint Rogear d, kötelességének a köztársá- ságért föllázadt párisi nép mellé állani, a köztársaság ellen ármánykodó versaillesi kamara ellen: az nem fog föltétlenül pá- lczát törni fölőtte s elismerendi, hogy egy ily bajnokokkal dicsekedhet úgy a kül- szín daczára is lehet nagy, lehet szent, lehet tiszteltreméltó.

Rogear d a győztes versaillesi sereg dühöngései elől újra külföldre menekült. Előbb Bécsben töltött egy évet, most pedig fővárosunkban időz, francia órákat adván s szelleműs és sokoldalú ismeretre mutató értekezéseket tartván ama társas estélye- ken, melyek számára a de Gerando-ház oly szives vendégszeretettel nyitja meg termeit.

Olajág.

Kedves nekem a rózság,
A szerelem virága,
Az ifjuság szép hajnala
Mosolygva száll reája.
Földön nincs nála szebb virág,
S csak az egyet bánom,
Hogy tüske szúr s harmatköny ég
E szép piros virágon.

Kedves nekem a cserfalomb,
A hősiség jutalma,
Nagygyá, dícsővé szenteli
A férfit élve, halva.
Egy panasom van ellene:
Hogy annyi harc folyt érte,
És annyi kéz és annyi szív
Füldött miatta vérbé.

Kedves nekem a zöld babér,
A költő koszorúja,
Hány szív-sebet fűd véle az
Elismerésnek útja;
De hajh, ha meggyógyitva nincs
A seb, csupán elfűdve!
S a zöld babéron rajta van
A bú-verejték csöppje.

Legkedvesebb azért nekem
A szép, a szent olajfa,
Zöld ága százszor áldva van:
Se vér, se köny nincs rajta.
Fehér galamb, ég madara,
Száll hajló ághegyébe,
Ott fészkel, ott ring, ott mosolyg
A szeretet, a béke.

Rónay István.

A szegény ember és fia.

(Mese.)

Szegény zsellérnek van két serdülő fia,
És egy kis szőleje, — egyetlen birtoka;
Ez is parlag, mivel a kórhadott öreg
Nem bírja azt többé kellőn mivelné meg.

* A Kisfaludy-társaság pályázatán dícséretet nyert.

Érezve, hogy közel végpereze, atyai Gondoskodással im ezek a szavai:
„Szerelmes gyermekim, ne siránkozzatok, Nem veszték árván, mert, habár én meghalok, Értékes kincs marad reátok örökül.
Keressétek, s előbb-utóbb előkerül.
A szőlőkerbe van elásva; töletek Fűgg, hogy megleve azt, dúsakká légyetek. S a két fiu hévvel kutatva a nyomot, Ízzadva ás, kapál, kiirt minden gyomot, Év mulik év után, s az érez meg nem jelen, De kincs lőn a talaj, mert gazdagon terem.

Ez azt példázta, hogy: jóllétet biztosan Elérhet, a kinek dolgozni kedve van.
Csalomjai.

Japánról ipartörténeti szempontból, különös tekintettel a japáni papírparrá.

(Az iparmúzeum alapja javára tartott fölolvasás.)

XANTUS JÁNOSTÓL.

Értekezésem tárgya Japán. S noha a közelmúlt években, s különösen a legkö- zelebbi bécsi világkiállítás alkalmából, — részint utazók közrebocsátott könyveiből, részint a kiállított tárgyak után — széle- sebb körben terjedt az ismeret Japán sa- játságos civilizációját illetőleg, mégis nagyon sok idő, s sokkal több és alapo- sabb tanulmány kívántatik ahhoz, hogy ily valóban érdekes ország iparviszonyait kellőleg érthessük és méltányolhassuk. Mert a kiállított, s így szemmel látható, és sok tekintetben kézzelfogható tárgyak is újdonságuk, különösségük és sajátosságos voltuk miatt inkább csodálkozásra inditot- ták a látogató közönséget, de kevesen ér- tették, mert kevés tárgy czélját ismerték, s magyarázat nélkül ily tárgyak lehetnek szépek, de mindig kevés érdekűek.

Japán a legközelebbi évekig leginkább arról volt nevezetes, hogy el volt zárva a vil- lág elől, senki sem mehetett az országba, s az a kevés tárgy, melyeket a hollandok Euró- pába szállítottak, csodás voltánál fogva még inkább emelte a kíváncsiságot, mert mindenki azt mondta: „ha már ezen tár- gyak is ily nagyszerűek, hát még milye- nek lehetnek azok, melyek az ország gazdagainak birtokában vannak odahaza!“

Tudjuk, hogy minden, a mi titokszéri, vagy minden, a mi képzelő tehetségünk sejt, de nem lát, bizonyos csodaszéri vil- lágban jelenik meg képzelő tehetségünk előtt, s ezen csodaszériesség csak fokozódik, ha a rejtelmekből egy-egy kis részecskét megláthatunk, mintegy fokozva és ösztö- nözve képzelődésünket, hogy pótolja a po- sitív tudást és pozitív látást.

Mint legtöbb esetben, úgy Japánt ille- tőleg is, ezen nagymérvű képzelődés áta- lános hitté vált világszerte. S mikor a legközelebbi években az ország mindenki- nek megnyitottat, természetesen sokan csalódtak várakozásaikban, mikor a kép- zetet szárnyain egész mythossá csigázott csoda leszállott a maga valóságára.

Ha azonban bárki is elfogulatlanul, s a nélkül, hogy esodát várjon minden lép- ten-nyomon, nyugodtan vizsgálja Japán iparát, s minden egyebet, mi ezen valóban derek nép polgárosodásával összekötetés- ben áll, lehetetlen hogy ne méltányolja, — s sok tekintetben kell hogy bámulja is — azt a szorgalmat, élelmességet, találékony- ságot és izlést, melyet ezen nép magára hagyatva kifejtett; nemcsak kifejtett, de sok tekintetben egyetmást oly tökélyre vitt, mely őt minden más ázsiai népek föl-

emeli magasan, s a műipar némely ágában egész világon első helyre küzdötte föl ma- gát, úgy annyira, hogy eddigelő verseny- társ nélkül áll.

A kik nem foglalkoztak tüzetesen ja- páni ügyekkel, általán azt hiszik, hogy Japán csak néhány év óta ismeretes, s a csodás nép azelőtt „ismeretlen mennyiség“ volt. Ez azonban, mint tudjuk, nem úgy van; mert Japán már a 16-ik században élénk kereskedelmi összeköttetésben volt az akkori időkben keleten nagy szerepet játszott portugallokkal és hollandokkal. Már akkori időkben igen ismeretes volt Japán, s eredeti műipara igen imponált; de nagyon természetes, hogy az irodalom és közlekedés akkori primitív állása miatt, a japáni viszonyok ismerete nem igen ter- jedt el Lissabon és Amsterdám falain kívül.

A 16-ik században a japániak nagy bizalommal és élőszeretettel viseltettek az európai kultúra iránt, s legnagyobb kész- séget mutattak minden irányban a közele- désre. Már akkor a selyemszövés, fegy- vergyártás, porcelánfestés és a bronz- öntés, egy a bronz- és aczelléverés, a domborművek és zománczolás nagy tökély- ben voltak Japánban; de a japániak, akkor inkább, mint most, főkép európai izlés- ben, nekik adott minták szerint dolgoztak, határozott megrendelésre. Így mai nap is számos európai gyűjteményben láthatók p. o. 16-ik századbeli nehéz virágos selyem és brocat szövetek, melyekről nem is tud- ják, hol készültek; de kétséget sem szen- ved, hogy legnagyobb részök Japánban készültek, a mint ezt a „Netherland India Company“ számlái elég hitelt érdemlőleg kimutatják.

Már azon időben Japán nemcsak keres- kedelmi összeköttetésekre volt hajlandó, de Európa tudományos vívmányait is igen nagy hévvel kezdte fölkarolni. Így például európai tudósokat hozott, s nagy költ- séggel az egész birodalmat fölmerette, s nemcsak általános és hajózási, de sok száza- menő részletes földképeket is készített, melyek már 1580—1590 közt szinezett nyomtatásban megjelentek.

A fiatal japániak nagy hévvel tanul- tak mindent a portugalloktól és hollandok- tól, s már a 16-ik század utolsó tizedében volt egy csillagászati, orvosi és rajzoló, továbbá egy külön bányászati és földmiv- elési iskolájuk is, melyben a legelőkelőbb családok tagjai tanultak; s a jobb és vago- nosb osztályból csaknem mindenki tudott egy vagy más európai nyelven beszélni.

Ekkorában a kereskedés igen élénk volt, s Japánból kizelhetlen mennyiségű aranyat, ezüstöt, rezet, selymet, bronzot és fegyvereket szállítottak Európába, s a kereskedők is rendkívül sokat nyertek az üzleten.

Azonban eszébe jutott a portugallok- nak, hogy Japánt nemcsak kereskedelmi- leg, de lelkiileg is szükséges meghódítani, a mint az akkori kor fogalma ezt már magával hozta. Tehát hittérítőket küldtek Japánba, a kik kezdték a keresztény hitet terjeszteni. A köznép — mint általán min- dent, a mi előtte új, a mit nem ért, de neki rejtélyességénél fogva tetszik, — nagy érde- keltséggel karolta föl, s egész községek tértek át az új hitre. A térítés mind na- gyon mérvekben folyt, új szerzetesek érkeztek, s új templomokat, zárdákat, isko- lákat, sat. építettek.

A japáni kormány mindehhez hallga- tag beleegyezését adta jóhiszeműségében, sőt igen valószínűleg még sok másba is beleegyezett volna, mert talán elhitte, hogy így kell lenni a dolognak, s másként nem is lehet. De ekkor már nagyszámu spa- nyolok is voltak az országban, kik egészen egyformán jártak el a portugallokkal, hogy magukat biztosítsák minden előnyben a hollandok ellen. A hollandok másrészt csak úgy hitték kereskedelmi előnyeiket biztosíthatni amazok ellenében, ha japáni kormányval kezdet fognak, s vetélytársaik ellen, pártot csinálnak. Így a hollandok megkezdték a mozgalmat elleneikkel szem- ben, s a japáni kormánytól, mint első lépést, a hittérítés betiltását keresztül vitték. A kormány megparancsolta, hogy ezentul egyetlen egy japáni alattvalónak sem szabad hitét változtatni, s azoknak, kik már keresztényekké lettek, halálbüntetés alatt megparancsolatott, hogy a budha hitre ismét visszatérjenek.

Ez intézkedéseket iszonyú vérfürdő követte. A keresztények ezrei mérszálolat- tak le irtalom nélkül; s a spanyolok és portugallok sok éven át hadihajókkal védelmezték érdekeiket és keresztény live- ikeket, az egész országban minden irány- ban pusztítva, a hová csak ágyuik tüze ért. Századok ipara és vállalkozási szelleme, s az emberkéz minden teremtett emléke semmisült meg ekkor egy pár év alatt.

A hollandok végre határozottan föllép- tek a japániak mellett. Először löszereket, ágyukat, sőt hajókat is adtak rendelkezé- stükre; s mikor már az egyesült spanyolok és portugallok hatalma az általános kime- rültség következtében enyésző félben volt, Kockebekker admirál, a hollandi hajóhad főparancsnoka, személyesen vette át a vezényletet; a spanyolok és portugallok erejét tönkre tette, s az utolsó katolikus missiót Simoda mellett fölégette, s benne minden élet kárda hanyatott.

E valóban vérlázító embertelen szolgá- lat után, noha Japánból örök időkre kitiltatott nemcsak minden európai hata- lom, de még a kínaiak és koreaiak is, a hollandoknak mintegy vérdíjúl megenged- tetett, hogy Desima nevű szigeten egy kereskedelmi raktárt tarthassanak, honnét bizonyos megszorítások mellett, a japáni kormány szükségletét európai cikkekekkel elláthassák.

Az említett mérszálás 1635-ik július 2-án történt. S azóta csakis a hollandi kereskedőknek engedtetett meg az ország- ban való tartózkodás; semmi idegen sem léphetett soha partra. S ez elzárkózást a japániak oly végtelékig vitték, hogy egy portugall követséget, mely kísérletet tett a régi baráti viszonyt megújítani, kivé- geztek; s ha Japán saját hajóáramot szen- vedett tengereseit európai államok hadi- hajói hazavitték, még az ily szerencsétle- neket is mindig visszautasították, vagy néha ki is végezték, azon ürügy alatt, hogy vidékiekkel érintkezésben voltak. Egyszer meg egy egész orosz követséget fogságba vetettek, hol 2 évig tartattak a legnagyobb kínzás közt, s végre is csak azon írott fo- gadalom mellett bocsátattak szabadon, hogy soha orosz lábát japáni földre temni nem fogja.

A több mint 1000 kisebb-nagyobb szigetből álló japáni birodalom összesen mintegy 7000 geogr. □ mfből áll, tehát csak valamivel nagyobb mint a magyar

állam területe. Az ország tértani konfigurációja hegyes, csaknem olyan, mint például Tirol. A lakosok száma körülbelül 30 millió, de sokkal semmi esetre sem kevesebb. E statisztikai adatokat elibénk állítva, egyáltalán megfoghatatlannak látszik, hogy és miként élhetett meg ennyi nép, ily mostoha területi helyzetben több mint 200 évig, elzárva az egész ismert világtól, s egyedül saját forrásaira szorítkozva, maga lévén a termelő, gyártó és fogyasztó is.

Még megfoghatatlanabb, hogy ezen 200 év alatt az országban általános vagyonsodás, jólét, személy- és vagyonbiztonság, s állandó kormány volt. Az ország beháborítás miatt sem szenvedett, s ipara a kitűnőségben és jó izlésben folyvást gyarapodott, míg más ázsiai országokban

magasb rangú követségi tagot kirendelni, a ki a császárné előtt a csodás hangszereken egy pár darabot játszana, mert az udvar még nem hallott soha zongora-játékot. Báró Ransonnet Ödön követségi titkár bizott meg ezzel, ki el is ment a császári nyári palotába, mely a jeddói öbölben egy parkirozott szigeten fekszik, s egyik legszebb nagyuri lak az egész országban.

Ransonnet tömérdek termékeny mentát, melyekben egyetlenegy butor darab sem volt látható. Sárga nádfonatu falak, ugyanilyen szőnyegek, imitt-amott egy háromszögű párna, de egyáltalán semmi egyéb. A nagy terem egyik oldalán föl volt állítva a zongora, az átelleni oldalon egy hosszú tapetfal, mely mögött az egész császári család a nádszönyegen guggolt.

A zongorához egypár bársony tabou-

XVII-ik században rettegett katonák voltak és rabló hadjárataikat szárazon és vizen északnyugot felé Lithvaniáig, délnyugot felé Konstantinápolyig kiterjesztették. A napoleoni harcok alatt megfordultak Franciaországban is, és az 1848—49-diki szabadságharcban mi sem maradtunk megkímélve látogatásuktól. Régebben az orosz hadsereg féltelen és fegyelmetlen vad elemei voltak, mint a törököknél a basibozukok. Ujabb időben katonailag szervezte őket az orosz császár, s részint állandóan letelepítve, részint különböző ideiglenes katonai állomásokon hetmanjaik főhatósága alatt a birodalom déli határszélein képeznek hatalmas védláncot.

A szigorú katonai fegyelem, az egykor zabolátlanul czirkáló rablókból valamivel békésebb természetű alattvalókat képezett. Bár a földműveléssel maig sem tudtak teljesen megbarátkozni (iparról, mesterségről szó sem lehet náluk), annyira mégis jutottak már, hogy a baromtenyésztéssel itt-ott örömet foglalkoznak. A különböző fajú kozákok között a Pruth-

PRUTHMELLÉKI KOZÁKOK.

használó viszonyok közt, egészen lehangyatlott.

Különösen említésre méltó, hogy Japán ezen fénykorában minden ipar a fényűzési és legmagasabb tökély irányában fejlődött; mi annál inkább esodálatos, mert a nép egyáltalán mértékletes életmódjában, s butorzat és házi fény alig látható az országban.

Ez állítás igazolásául, s egyuttal egy kis mulattató intermezzóul engedjük meg, hogy elbeszéljek kelet-ázsiai expedícióink történetéből egy kis eseményt.

Királyunk 6 felsége expedícióinak által a japáni császárnénak egy rendkívül fényes kiállítású Büsendorfer-zongorát küldött ajándékba. A zongora kipakoltatott, s a fregát karmestere a japáni külügyminiszter által kijelölt helyre fölállította, s hangolta. Néhány nap mulva a japániak fölkérték követségünket, sziveskednék egy

rettet is vittünk; ezek is föl voltak állítva a zongora tetejére, s virágcsokrokkal fölcziczomázva — mint diszítvények. Ransonnet egyiket levette, s reá akart ülni; ezen egészen eliszonyodtak a japáni udvari tisztiek, s figyelmeztették, hogy az udvar előtt csakis állva játszhatik. Utóbb azt akarták, hogy 6 is a szőnyegre guggoljon, s ugy játszék; de miután bebizonyította, hogy keze nem ér föl a zongorához, s hogy ez egyáltalán lehetetlen, csakis hosszas futkosás és parlamentirozás után engedték meg, hogy székre ülhesen. (Folyt. követh.)

Pruthmelléki kozákok.

Az orosz birodalom déli mérheterlen síkságán a Pruth folyótól kelet felé egészen Sziberia határszélig nagybárra kozákok laknak, kik a korábbi századokban jelentékeny szerepet játszottak, s az orosz hadseregnek most is egyik legfontosabb részét képezik. A XVI. és

melléki baromtenyésztő ruthén kozákok még a legbékésebbek; míg a többiek; a Dnieper mellett lakó szaporogok, a Don-melléki, kaukázusi és szibériai nomád kozákok ma is majdnem oly harciasak és rablótermészetűek, mint hajdan legnagyobb virágzásuk korában. A Pruthmellékiek békésen őrzik juh- és kecskenyájukat és bandurájok mélabús hangjainál el-elmerengnek őseik hős tettein a nélkül, hogy valamelyiköknek eszébe jutna még egyszer végig játszani a multak zivataros, véres jeleneteit. Most már nem is menne az olyan könnyen.

Mint majd minden oly nemzet, a mely most már csak multjában él, ugy a kozákok is legfőbb vigasztalásukat és gyönyörűségüket a zenében és a letűnt szép idők emlegetésében találják. A bandura (kozák lant) kezelésében oly nagy tökélyre tettek szert, hogy a bandura-játékok már a XV. és XVI-dik században is nélkülözhetetlen kiegészítői valának minden gazdag lengyel nemes udvartartásának és az orosz főurak udvarából sem hiányzott egy-kettő soha. A bandurán kívül később a hegedű is nagyon elterjedt köztök, s ma már elváratlanul kedvencz hangszere az minden kozák pász-

torfiának. Nyájaikat rendszeren lóháton őrzik s nyaranta messzire elbarangolnak rendes lakásuktól a Pruth keleti partján elterülő végtelen lapályon s csak ősz felé kerülnek ismét vissza elhagyott hazájokba. Esténként összegyűlnek s hatalmas pásztortüzek körül dalolnak és tánczolnak hegedűjük és bandurájok kellemes hangja mellett, s oly vidáman elmulatoznak, hogy az ember hajlandó lenne megirigyelni tőlök a csöndes pástori élet háborítatlan nyugalmát, melyet a régi költők oly elragadóan tudtak megénekelni.

A szigetvári hősnő.

(Weber Ferencz festménye.)

A magyar Leonidás, ki egy megrongált szirtfészekben alig néhány száz emberével hetekig utját tudta állani Szolimán százezernyi

„Szigetvári vértanú“ a költői nyelv és emelkedett verselés tekintetében egyik legszebb terméket képezik hazai irodalmunknak. A magyar Achilles meglelte a maga méltó Homerjeit, s népdalban és mondában már szerte hangzik híre széles e hazában. Halálával nyert örök életet.

De nemcsak a költészet ismerte föl a szigetvári eseményben a hálás anyagot, melyhez fűzve, a költő maga is halhatatlanná teszi nevét. A képzőművészet, bár nálunk most kezdé csak élni ifjú korát, szintén rá függeszti már szeméit s Zrínyi Miklós és háromszáz bajnokának kirománása a szigeti váról a nemzeti muzeum egyik nagy képében is meg van örökítve a bécsi Kraft által, a mit mindig sokan néznek a tárgy nevezetességénél fogva.

Ez alkalommal újra egy magasztos részlet közöljük a szigeti katasztrófának. A vár

a vad jancsárok. Azok megdöbbenve állnak meg az ajtóban; a nő homlokán a halálélszántáság átszellemült redői. Nem maradhat fenn kétség, egy pillanat mulva ki fog törni a sötét tonnából a földrengető vulkán, mely száz meg száz diadalmámban uszó katonát tüzes lávája alá temet. S a történelem muzsája följegyezze, hogy ugy lett.

A nő ideális alak. Körner drámájában neje, a Jókaiéban huga Zrínyinek. A történelem, mely csak kétségbevonhatlan bizonyítékokon alapuló állítást fogad el igaznak, nem állít e tekintetben semmi bizonyost. Mert hol maradtak volna azok a kétségbevonhatlan bizonyítékok, mikor mindent, a mi biztos támpontul szolgálhatna, elsöpört a kitörés tüzes forgószele?

A kép kivitele méltó az eszméhez. A hősi elszántság mindenre képes eszméjét mi volna

SZIGETVÁR UTOLSÓ PERCEL — (Weber Ferencz festménye után.)

hadának, s a világ meghódítására indult hadurak oly sebet birt ejteni hiúságán, hogy az belehalt: mindenkor egyik legfényesebb alakját fogja képezni hazánk történetének. S Sziget várának 1566-ban történt hősies eleste nem csak történelmünknek képezi egyik legragyozóbb lapját, de lélekemelő alakításra merit abból tápot a költészet és a művészet minden ága. Mert tagadhatlanul lélekemelő gondolat tudunk, hogy az első magyar eposz, a „Zrínyiasz“, mely nemcsak nyelvészeti kincs, de valóban költői értékkel bíró alkotás, az unokaöcs, az ifjabb Zrínyi Miklós magasztos panegyrisse nagybátyja hős tetteiről; s hogy az a hősi halál lelkes dalnokokra akadt nemcsak hazánk határain belül, hanem külföldön is, s hogy egy Körner „Zrínyi“ című drámája 1812-től kezdve sok ideig-lázás izgatottságban tartotta a német színházak közönségeit; s hogy Jókai

hős ura és háromszáz bajnoktársa dicső halált lelt már odakünn. A beözönlő török had joggal hiszi, hogy az utolsó férfi elestével övéi lesznek legalább a halomra lőtt falak. Csalódik, ha hiszi. Az utolsó férfival nem veszett még oda a vár utolsó védője is. A megfogyott győzelmes sereg egyet kihagyott a számításból; az aszszonyt, ki romba dönti, a mi kő még kövön maradt s várfenekén ássa a hódítóknak a sziklasirt.

Ezt a jelenetet vette Weber Ferencz festés hazánkfia ihlett esetére. Ott van egy nő, az ösmagyar asszonyok e deli alakú, férfias lelkű fajából; fején az azonkorbeli pártaszerű főkötőjével, melyről hosszan omlik alá a fekete fátyol. Testhez simuló sötét bársony ruháját tört rejtő gazdag öv szorítja sugar derekához. Égő kanócczal hajlik a löporos hordók fölé, és várja, mikor török be rá a várfenek ajtaját

alkalmasb inkább föltüntetni, mint az, hogy a gyöngö, a szelid nő is boszuló arkangyallá válik, sőt nagyobbá, mint csak arkangyallá, mert tudja, hogy 6 lesz az első, a ki a vele halók sorát megnyitja. A csoportosítás, a fölfogás, a színezés egyik legsikerültebb képpé tették a jelen festményt mind a képzőművészeti társulat tárlatán, hol először láttuk, mind pedig a bécsi kiállításon, ugy hogy itt joggal nyerte el a haladási érmet, mely e kiállításon az elsőrendű kitétetés volt.

Titkos látogató az angol bankban.

Nem régiben az angol bank igazgatói ugyancsak megszeppentek, mikor egyik titkára következő levelet mutatta föl: „Az angol bank igazgatójához. Önök azt

hiszik, hogy a mi e banknál le van téve, teljes biztonságban van, én pedig másként vagyok meggyőződve. Tudtok nélkül már kétszer is voltam a bankban. De ne gondolják felőlem, mintha én valami tolvaj lennék; emélfogva, ha ma éjfél 12 órakor a nagy pénztárnál lesznék, önöket mindenről tudósítom. Egy vagy két egyén jöjjön oda csak s addig az egész dolog maradjon titokban. Smiff János."

E levél képezte egy ideig a társalgás tárgyát. Többen valami idélen tréfának gondolták; de abban mindnyájan egyet értettek, hogy a levelet a banknál alkalmazott rendőrökkel közlendik.

A rendőrök nem vették tréfára a dolgot. Erősen állították, hogy e dolog alatt valaminek kell rejlenie. Tudták, hogy éjjel a kívülről jövő támadás ellen erős katonai fedezet őrzi a bank-épületet, hol a hivatalos órák után minden olyan eszöndes.

Roppant hosszú pince az, hol a bankba letett, milliókra menő kincsek, ezüst és aranyrudak hevernek. A rendőrök mindjárt tudták, hogy a levélíró a „nagy pénztár“ alatt e pinczébe céloz. A folyosó természetéből, boltozat, ajtai tömör vasból készítek. A főajtó a legtitkosabb szerkezetű zárral van ellátva s előtte folyvást őrk járda. Ezt a rendőrség nagyon jól tudván, arra a következtetésre jött, hogy mivel kívülről senki sem mehet a bankba, a tolvajoknak a bankhoz tartozó egyének közül kell kikerülniök s hihető, miszerint valami gyáva, csak azért, hogy magát megmenthesse, felelő a egész eselszövény. A hibás írás, melylyel a levél szerkesztve volt, természetesen hamis. Mindent össze-vissza hányva, megállapíták a kövendő eljárást.

Egész éjjelre kémekek zsufolták tele a nagy pinczét, de biz azok semmit sem vettek észre, csak úgy két óra tájban ütötte meg füleiket valami sajtószerű zörög, melyről azonban nem tudták meghatározni, hogy merről jöhet. Így ment ez egész héten keresztül minden eredmény nélkül; az igazgatóság már föl akart hagyni minden további szépséggel, midőn egy napon egy nehéz szekrényt kézbesített számára a Parcel közvetítő-intézet.

A szekrényen ez állott: „Az angol bank igazgatóságához.“ Kíváncsian bontották föl s íme telve volt a földalatti pinczébe nem régiben letéteményezett drágakövekkel s érték-papirokkal s mellettök e következő levélke: „Uraim! az én emberem, ki tetőtől talpig becsület, tudatta önökkel a múlt héten, hogy ő ismer egy a nagy vaspinczébe vezető utat. Arról is értesíté önöket, hogy mindent földerit, ha reá várakozni fognak. A pinczéből sohasem hozott el mást, mint az idezárt szekrényt. Elfogatása végett rendőrökemet állítottak föl, s azért hozta el a szekrényt, hogy behozonyítsa, miként bármily erősen őrizték is, bejuthat oda. Még egyszer megújítja ajánlatát. Csak két ur legyen ott, ez esetben emberem éjféltájban megjelen. Smith Ellen.“

E levél is, épen mint az első, igazán rejtélyes volt. Az azonban látszott, hogy e második közül amaz elsőnél aligha több iskolát nem végzett, mert írás hibátlan volt. A kémekek mindjárt megmutatták a levelet és szekrényt. Most újból törhették eszöket. A legügyesebbeket helyezték el a pinczébe.

Másnap igen különös eseményt beszél-

tek el. Ugy éjteltájban világozást vettek észre, mintha az tolvajlámpából áradt volna ki, mihelyt azonban lozózkodva arrafelé sompolyogtak, egyszerre minden eltűnt. Az igazgatóság most már komolyan aggódott. Éjjente megbízható egyének helyeztetek a pinczébe, de mind hiábán! Mikor az igazgatóság a heti gyűlésre összejött, az asztalon egy levél fektült. Hogy kerülhetett az oda, arról senki sem tudott fölvilágosítást adni, a tartalom szintén rejtélyesen hangzott:

„Emberem saját javukra akarta önöket figyelmeztetni, hogy a bank nem egészen biztos. Akármikor be lehet abba jutni. Ha tolvajlasi szándék volna bennünk, nem szólnunk egy kukot sem s a szekrényt nem küldjük vissza. Maguk helyébe gyáva módra a kívülről jövő támadás ellen erős katonai fedezet őrzi a bank-épületet, hol a hivatalos órák után minden olyan eszöndes. Roppant hosszú pince az, hol a bankba letett, milliókra menő kincsek, ezüst és aranyrudak hevernek. A rendőrök mindjárt tudták, hogy a levélíró a „nagy pénztár“ alatt e pinczébe céloz. A folyosó természetéből, boltozat, ajtai tömör vasból készítek. A főajtó a legtitkosabb szerkezetű zárral van ellátva s előtte folyvást őrk járda. Ezt a rendőrség nagyon jól tudván, arra a következtetésre jött, hogy mivel kívülről senki sem mehet a bankba, a tolvajoknak a bankhoz tartozó egyének közül kell kikerülniök s hihető, miszerint valami gyáva, csak azért, hogy magát megmenthesse, felelő a egész eselszövény. A hibás írás, melylyel a levél szerkesztve volt, természetesen hamis. Mindent össze-vissza hányva, megállapíták a kövendő eljárást.

Elképzelhető, hogy a rejtélyes levél most már az igazgatóságot komoly megfontolásra nógatta. Két dolgra nézve tisztában voltak, hogy t. i. a titkos utat csakugyan létezik s a rejtélyes egyének tudják, miszerint szaglászók járnak fölfele az nyomaikban. Elhatározták tehát, hogy a levélben kitért időre néhány igazgató-tanácsos megy a pinczébe.

Es úgy lón, miként tervezték, de mint gondolható, még sem mentek egy magukban. Egy pár ügyes szaglász igazgatói ruhába bujtattak, úgy hogy senki sem ismerte volna föl őket. Így legalább azt hitték, hogy külsőleg eleget tesznek a levélíró követelésének.

Vártak így mintegy éjfélig, ekkor az egyik tanácsos kijövé türelméből, az asztalhoz ment, így szólván:

„Valóban sajtószerű egy kaland. Nem tartom magam gyávának s mégis be kell ismernem, hogy szepegnék, ha magamra volnék itt hagyva, de ön Felden, többször vett már részt ilyenforma kalandban, s több ízben átkutatta a pinczét. Aztán még csak nem is sejtí, hogy hol bujhatik be ide a gazember?“

Ha csendesen hallgatott volna s e leg-híresebb rendőrkém nevét ajkaira nem veszi, talán a következő pillanatban meg van oldva a titok kulcsa.

Az asztal körül üldögélve várakoztak, de saját lélekzészökök kívül más nem hallzott sehonnan sem. Hiába várakoztak ott reggeli négy óráig. Ekkor a rendőrök figyelmeztetésére, hogy tovább hiábán üldögélnek ott, bosszankodva mentek föl, átadván helyeiket a rendőröknek, kik reggeli hat óráig tartották ki, de még ekkor is sötét téli reggel volt, csak hogy már ez időtájban betöréstől tartani nem lehetett.

Másnap reggel az igazgatóság az eljárás előterjesztésére vonatkozó rendkívüli gyűlést tartott. Természetes, hogy nem sok előterjeszteni valója lett a küldöttségnek. A gyűlés már épen oszlófélben volt, midőn az inas egy félvérel lép be, melyet nyolcz órakor a tisztogató szolgál a kincs-

tárban levő asztalon talált. A rendőrök hat órakor távoztak a pinczéből s azóta egy élő lény sem lehetett ott. A dolog hovatovább rejtélyessé kezdett válni. A levelet ismét az ismert kézírásban vették:

„Önök azt tehetik, a mit jónak tartanak. Ma egyikőtök megszólítá Felden urat, ez pedig a rendőrség tagja. Ezért nem mutatkoztam, mert én nem vagyok tolvaj s a rendőrséggel nincsen semmi közöm. Még nyujtok egy alkalmat, de most már becsületemre az utolsó. Jöjjenek el ma éjjel. Ha csakis két vagy három ur jelen meg, én ott leszek, de ha csak egy rendőrt visznek is magukkal, semmiből sem lesz semmi. Tessék választani. J. S.“

Az igazgatóság eme határozott levél után elvégre válszánta magát arra, mit először kellett volna tennie. Egy pár bátrabb tagját szemelte ki a rejtélyes légyottra. De hiszen, mondák, nincs is mitől tartani, mert a szentély titkát ismerők csak két személyt tesznek ki s valószínűbb, hogy az egész társaság csakis egy egyénből áll. A rendőrségnek megtiltották a kincstárba bejutást; úgy helyezték azt el, hogy szükség esetén mégis kéznél legyen.

Este felé a szokásos elővigyázat vétegett igénybe. Az őrárat föl s alá lépdelt. A rendőrség talpon állott s miután még egyszer a kincstár zegé-zugát átkutatták volna, a három urat bezárták a pinczébe. Egymásután teltek az órák, és még sem jött senki. Mintegy félóráig igen csendesen viselték magukat, hogy a látogatóval azt hitessék el, miszerint a kincstárban senki sincs s így aztán rá lehessenek buvólyukára. Aztán le s föl jártak, hogy a látogatónak tudtul adják, miszerint most már csakugyan maguk jöttek el, de saját szavukon kívül más neszt nem hallhattak. Végre az egyik, azt hívé, hogy valami hitvány család szedte őket rá, haragosan így kiáltott föl:

„Szólalj meg már, te titkos látogató, éjjeli tolvaj, hadd lássunk meg valahára. Csak két ur s jó magam vagyok itt. Ha félsz, becsületszavamra állítom, hogy itt egy fia rendőrsincs, mindhárom az igazgató-tanács tagjai vagyunk, kikhez levelet intézted. Ugyan kerülj elő hát!“

Clifford ezredes — mert ezéltt katona volt — inkább tréfára vette a dolgot, nem hitte, hogy fölshóalásának eredménye legyen. De alig tudott hóvá lenni ámulatában, mikor egy idegen hang így válaszolt: „Ha önök szavokat beváltották, én is megtartom az enyémet. Oltás el a gyertyát, majd lesz én nálam. Akkor megjelenek.“

Erre ugyan nem állottak rá szívesen, de mivel nem akartak gyávákul föltünni, egy kevés habozás után a titkos látogató eme föltételt is teljesíték. El sem képzelheték, hogy honnan jöhet az idegen hang, mert a pinczében tudomásokra egyetlen zug sem volt. Körözököri erős vassal s aczélrudakkal van az kiverve.

A gyertyát elfújva, vártak hallgatva minden legkisebb zöreire. Az ezredes egyik kezébe fölfont revolverét, a másikban a lámpát s gyufát tartotta. Egyszer csak egy tompa zaj hallzott s aztán egy hang, mely már határozottan a pinczéből látszott jönni, azt kérdezé:

„Csakugyan hármán vannak önök?“
Az ezredes, ki a félelmet nem ismeré, erre hirtelen meggyújtotta a gyufát, mire rögtön recsegés s erre mindjárt sajtószerű, tompa kacaj következett. A lámpát szer-

gyújtották... nem találtak semmit és senkit. Az ezredes újból felszólitá a rejtélyes egyént s attól eme válasz nyerte:

„Ugyan, hogy bizhatnám én önökre?“
Az ezredes dühös volt, társai pedig meghökkenek, hogy most már semmit sem tudnak ki. Nem tudván megállapítani a hang irányát, így szólott:

„No jó, elfújuk a lámpát, de jöjj ám hamarjában s vess véget a zaklatásnak.“
E szavakkal csakugyan kioltá lámpáját. Erre ismét az a sajtószerű zörög s aztán egy nehéz test dobbanása hallzott. Az igazgatók látták, hogy a pincze közepén tolvajlámpással kezében egy ember áll. Onnan jött, de hogyan? Kisértet csak nem bujhatott keresztül a vasfalakon. Kíváncsian várták a titok föloldását.

Kiderült, hogy a látogató igen szegény ember s különös módon jött a titok birtokába. Londonban a vizálláskor a szegényebbek közül többen rászánják magukat, hogy a csatornába leszálljanak s ott elvesztett tárgyakat keresgéljenek. Merész vállalat ez, de néha kifizeti magát.

A mi emberünk is ezek közé tartozott. Egy éjjel fölfele vezető nyílást talált a csatornában. Egy négyzetes nagy kő volt az, mely könnyen engedett. Egy ideig hallgatott s mikor semmi neszt sem hallott, a követ könnyedén félre tola, fölmaszott, s látta, hogy az angol bank földalatti pinczéjébe jutott.

Fontos fölfedezését miveltebb nevével közölve, ennek ösztönzésére írta első levelét. A csatornából a legkisebb zörejt és mozgást is kiveheté; tudhatta, hogy mikor lehet ott egyedül s emélfogva könnyen oda lophatta a levelet, s ha akarta volna, roppant kincset tulajdoníthat el.

Arra nem is gondolt senkinek, hogy a kópadozatot megvizsgálják, azt hívén, hogy az erősen van elkészítve, sőt azon véleményben voltak, hogy a pincze alatt nem vezet csatorna.

A titok földerülve, az igazgatók megvizsgálták az illető helyet s úgy tapasztalták, hogy a szegény embernek szóról-szóra igaz van. Utjára bocsátották, megkérdeve egyuttal lakását s egy napot tűztek ki, melyen az igazgatóság színe előtt megjelenjen.

Még akkor nap megigazitották a rejtélyes helyet, gondoskodva szorgosan arról, hogy másszor ilyen eset elő ne fordulhasson.

Az igazgató-tanács beismerté, hogy a szegény embernek mennyivel tartozik, mert milliókat tehetett volna rakásra s mégis az említett szekrényen kívül, a mint a léltár igazolta, semmihez sem nyult.

Mikor ezzel tisztában voltak, a szegény ember számára jelentékeny évi jövedelmet biztosítottak, melyből nevével s családjával együtt tisztességesen megélhetett.

(Hollandból)

K. T. K.

Fiddletowni történet.

(Egy kép a kaliforniai életből.)

— Bret Hartotól. —

(Vége)

A következő nap nehéz és fárasztó nap volt Prince Jakabnak. Lelke mélyében meg volt róla győződve, hogy Karry nem fog eljönni; de e meggyőződését Starbottlenétől titokban tartani, az ő egyszerű bizalmas hitét hasonló remény látásával viszonzni; nehéz földat volt az ő őszinte lelkiületének. Szívesen szerzett volna szórakozást neki azzal, hogy elvigye

szánkázni, de a nő nem akart, nehogy Karry épen távolléte alatt találjon jóni s ereje is (maga Jakab is kénytelen volt elismerni) nagyon hanyatlott. A mint nagy és félelmegetjesztő világos szemébe tekintett, valami, a mit szeretett volna önmagától is eltitkolni, mind nagyobb nyugtalansággal töltötte el lelkét. Kétkedni kezdett saját eljárása helyességéről. Visszaidézte emlékezetébe Karryval való egész jelenetét s hinni kezdé, hogy önmaga az oka, hogy az a kivált sikerre nem vezetett. Starbottlené azonban folyvást bizott s jó reményben ringatta magát; de ő csak annál jobban kételkedett saját eljárása helyességében. Mihelyt ereje engedte, a szegény nő az ablak mellett álló székhé ment s oda ült le, a honnan az iskoláig láthatott s az onnan a szállodáig vezető egész útát szemmel tarthatta. A közben kellemes tervekét készített a jövőre s boldog falusi otthon ábrándjaival éltette magát. Sajátos képzelődéseknek engedte át lelkét; úgy tetszett Princének, nagyon jól érzi magát jelenlegi szállásán s a jövőt a béke és nyugalom színeivel festi ki magának. Azt hitte, hogy most már nemsokára helyre áll egészségé, úgy érezte, hogy máris sokkal jobban van, csak még erősödni kell. Mind erről beszélt, míg Jakab kétségbeesetten ment le a vendéglő-szobába, ott szeszes italokat rendelt, melyeket nem tudott meginni, szivarokat gyújtott, melyeket nem bírt kiszívni, beszélgetni kezdett emberekkel, a kikre nem hallgatott, s általában úgy viselte magát mint erősebb nemünk szokta a nehéz és válságos körülmények között.

A nap felhős éggel s fanvar metsző széllel végződött. Éjjel gyér hó szállingózott. Starbottlené folyvást vidám s reményelt volt, s a mint Jakab, székében, a kandalló tűzhöz tola az ablaktól, abbéli nézetét fejezte ki, hogy mivel a tanév végéhez közelít, Karry bizonyosan egész nap tanulmányaival volt elfoglalva s csak este jöhet látogatására. E hitben az este nagyobb részét fennülve töltötte, selyem haját fesülgetve s a mennyire ereje engedte, csinosította magát várt vendége fogadására. „Ne ijesszük meg a gyermeket, Jakab“ — mondá, mintegy mentegőzve, s hajdani kaczerésága némi árnyával.

Este tíz órakor Jakab, a megkönnyebbülés érzetével vette a szállodatulajdonos hiradását, hogy a „doctor“ akarna beszélni vele s alant várja. A mint Jakab a komor, gyöngén világított terembe lépett, egy jól beburkolt nő alakot látott a tűz mellett. Vissza akart vonulni, de egy előtte kellemes emléken levő hang szólította meg:

— „Csak tessék, kérem. Én vagyok a doctor.“

A csuklyát hátra vetette fejéről s Prince a szép Van Corlear Kata fényes fekete haját s merész fekete szemét látta maga előtt.

— „Ne kérdezzen semmit. Én vagyok a doctor s itt van az orvosság“ — s a félig elre-mült és félig zokogó Karryra mutatott a szoba sarkában, — „melyet rögtön be kell venni a betegnek.“

— „Tehát Tretherickné asszony megengedte?“

— „Nem épen, — ámbár nem kérdeztük, csak gondolom,“ — viszonzá Kata gúnyosan.

— „Hogy jöttek el hát?“ — kérde Prince komolyan.

— „Az ablakon!“

Mikor Prince ur Karryt a mostoha anyja karjai közt hagyta, visszatért a társalgó terembe.

— „No s?“ — kérde Kata.

— „Itt marad, — s remélem kedved is, — éjszakára.“

— „Miután én e hó 20-dikán még nem leszek tízenyolcz éves s a magam ura, s miután nekem nincs beteg mostoha anyám, tehát nem maradok.“

— „Igy hát megengedi, hogy elkísérjem s ismét besegítem az — ablakon?“

Mikor Prince ur egy órával később visszatért, Karryt egy zsámolyon ülve találta a Starbottlené lábánál. Feje a mostoha anyja ölébe volt hajtvá, s ő álomba sirta magát. Starbottlené ajkához emelte mutató ujját. — „Mondtam én, hogy eljő. Az isten fizesse meg önnek, Jakab, s most jó éjszakát.“

Másnap reggel Tretherickné asszony mérgeesen, tő Crammer intézettulajdonos ur sértődve s idősb Robinson ur felesz illedelmességgel, fölkeresték Prince Jakab urat. Viharos szövaltások volt, melynek az volt a vége, hogy visszakövetelték Karryt. „El nem tühretjük ez együtt létet“ — mondá Tretherickné, egy divatosan öltözött jelentéktelen külsejű nő; — „még néhány nap van egyezményünk szerint a kitűzött határidő lejártáig, s a jelen körülmények közt semmi okot sem látunk, hogy engedményeket tegyünk Starbottlené asszonyságának.“ — „A tanszak befizetése előtt“ — veté közbe dr. Crammer — „úgy kell tekintenünk Tretherickné kisasszonyt, mint a ki az iskolai rend és szabályok alá van vetve.“ — „Ez egész eljárás arra látszik számítani lenni, hogy Tretherick kisasszony kilátásainak árton s társadalmi állását kompromittálja“ — fejezé be Robinson ur.

Hiába emelte ki Prince a Starbottlené hanyatló egészségét, valamint teljes ártatlanságát a Karry megszökésében, a leányka megbocsátható s természetes ösztönét s hiába hivatkozott saját beüleítésavára, hogy készek megnyugodni a leány elhatározásában, bármily legyen is az. Végre, arczába szökkenett pirral, fenyegető tekintettel, de teljesen nyugodt hangon hozzá tette:

— „Még egy szó. Kötelességem egy körülményről fölvilágosítani önöket, mely, remélem, teljesen igazoland engem, ha, mint a néhai Tretherick ur végrendeletének végrehajtója, határozottan megtagadom az önök kívánatának teljesítését. Néhány hónappal a Tretherick ur halála után egy kínai által, a ki szolgálatában állott volt, nyomára jöttem, hogy ő végrendeletet tett, mely aztán meg is találtott irományai között. Hagyatékának (mely akkor majdnem értéktelen földbirtokból állott) csekélyisége gátolta a végrendelet végrehajtót annak hasznosításában, sőt a végrendelet nyilvánosságra hozatalát s törvényes megerősítését is elhalasztotta velök, — míg a közelebbi két-három év alatt a földbirtok értéke egyszerre óriásilag emelkedett. A végrendelet föltételei egyszerűek s fölmagyarázhatatlanok. A hagyaték tulajdonjoga Karry és mostoha anyja közt oszlik meg, azzal a világos kikötéssel, hogy ez utóbbi legyen a leányka gyámja, gondoskodjék neveltetéséről s legyen neki minden tekintetben in loco parentis.“

— „S mi lehet most a hagyaték értéke?“
kérde Robinson ur. — „Nem mondhatom meg biztosan, de úgy hiszem, nem sokkal kevesebb egy félmilliónál“ — felelt Prince. — „Bizonyára, ezt tudva, mint Tretherick kisasszony barátja, azt kell mondanom, hogy magaviselete ép oly esélyes volt, a mennyire beüleletére szolgál“ — szól ismét Robinson ur. — „Világért sem akarom boldogult férjem kívánságát kérdésessé tenni, vagy végrendelete végrehajtását nehezíteni“ — tette hozzá Tretherickné.

Mikor e beszélgetés eredményét Starbottlené megtudta, lázas ajkaihoz vonta a Jakab kezét. — „E vagyon most már semmit sem adhat az én boldogságomhoz: de mondja meg Jakab, miért hallgatta el előtte is?“ — Jakab mosolygott, de nem felelt.

Egy hét alatt a szükséges törvényes lépések megtétettek s Karry visszaadott a mostoha anyjának. A Starbottlené kívánságára Genua külvárosi környezetében bérletet egy kis házat s oda költöztek, bevárni a tavasz s az ő gyógyulását. De mind a kettő késett abban az esztendőben.

Ö azonban boldog s türelmes volt. Szerette nézni a fák fakadását az ablak alatt, — a mit Kaliforniában laktában nem sok alkalma volt látni, — s kérdezősködni Karrytól neveik és természetök felől. Még most is tervezgetett a jövő nyárra (mely oly megfoghatatlanul látszott késedelmeskedni!) hogy fog ő majd Karryval sétálgatni azok közt a lombos fák közt, melyeknek most szárazan meredező hosszú sorát látta csak a domb magaslatán. Még azt hitte, hogy verseket is tudna írni rólök, s ezt mint erősbödésézt tanúsító körülményt hozta föl; s azt gondolom, hogy e kis háznép egyik tagjánál még most is megvan egy kis dalocsa, oly vidám, oly egyszerű s oly ártatlan, mintha csak a veresbégylő dalának a visszhangja volna, mely ablakában szokott ülni s ott óra hosszat is esicsgergett gyakran.

S egyszerre, váratlanul mintha csak az égből esett volna le, jött egy olyan gyönyörű tavaszi nap, oly csodásan édes és szelíd, oly ábrándosan bűbajos, melyben láthatatlan szárnyak csattogása hallatszott, s oly teljes és dúsan túlászta attól a vidám ébredéstől s boldog föltámadástól, melyet emberek nem tanítanak, s kit nem határol, — hogy most azt hitték, ki lehet vinni egyikébe a beteget s kiültetni a felséges verőfénybe, mely ugy hintette be fényével, mint egy nász-fáklya lobogása, a boldog ajtókat és küszöbököt. S ott ült, félfekve, karszékeiben, boldogan, nyugodtan, üd-üzölve.

Kimerülve a gyakori virasztástól, Karry elszunyadt mellette, s a Starbott-léné vékony, halvány keze, mint áldás nyugvók fűtős fején. Most odahitta Jakabot.

— „Ki az?” — suttogá — „a ki épen most jött?”

— „Van Corlear kisasszony?” — válaszolt Jakab, viszonzva a mélyen becsesett szemek tekintetét.

— „Jakab,” — mondá egy pillanatnyi szünet után — „maradjon mellettem egy perczig, édes Jakab, valamit akarok mondani. Ha valaha hideg, kegyetlen, vagy kacérnak látszottam ön iránt régen, azért volt, mert szerettem; sokkal jobban szerettem önt, Jakab, mintsem el akartam volna rontani jövőjét azzal, hogy a magaméhoz kösem. Mindig szerettem önt, édes Jakab, még a mikor legkevésbé látszottam is méltónak önre. Most ez elmult; de a minap azt álmodtam, balga asszonyi álom, Jakab, hogy a mi bennem hiányzott, azt benne föltalálja, Jakab — s szeretettel nézett az oldala mellett szendregő leányra — „s hogy ugy fogja őt szeretni, mint engem szeretett. De ez sem fog betelni, ugy-e Jakab?” — s mélyen nézett szemébe. Jakab gyöngéden megszorította kezét, de nem felelt. Nehány percznyi szünet után ismét így szól a beteg: „Meglehet, hogy jól választott, Jakab. Jószívű leány, csak egy kissé merész.”

S a balga emberi gyöngeség ez utolsó föllobbanása után küzdőlelkében, nem is szól többet. Mikor egy percz múlva rá pillantottak, egy kis madárka, mely keblére szállt volt, hirtelen elröpült, s a kéz, melyet a Karry fejről fölemeltek — élettelenül esett le oldala mellé.

(Angolból)

— á —

A karlista lázadás fészke.

Biscaya hegyei, városai és falvai, melyek hajdanában is gyű- és kiindulási pontját képezték a legtöbb karlista mozgalomnak, ismét szereplni kezdenek a mostani spanyol polgárháboruból. Bilbao, a bászk tartományok ez idő szerinti fővárosát, hetek óta ostromolják Don Karlos császári hadai, s ha e nagy jelentőségű kikötő város és erősség valahogy kezeik közé találna jutni, e körülmény nagy hátrányára válhatna a spanyol köztársaság ügyének. Bilbao a Nervion mellett fekszik, melynek torkolata itt egész tengeröböllel szélesedik és igen biztos, kényelmes kikötőt képez. Spanyol-

ország északi partvidékének összes kereskedelme itt összpontosul.

A városnak gyönyörű fekvése van; házai középkorias vagy ósrégi bászk izlésben vannak építve magas, hegyes tetővel, mely a homlokzatnál kihajlik az utcára, s így az ablakok és erkélyek fölött árnyékos ernyőt képez. Egyfelől a Nervion, másfelől pedig három kis erőd védi, melyek mostanában teljesen ostromképes állapotba vannak helyezve s a város közvetlen közelében apró kiemelkedéseken állanak. Ez erődök Solococho, Circo és Malona nevet viselnek. Valami föltűnő nevezetességű épülete a 18—20,000 lakóval bíró városnak nincsen s

BILBAO.

legfeljebb a Sant-Jago székesegyház érdemel említést, mely igen régi góthizlésű épület. Hanem a Nervion partján, a város északi felében, egymás mellett elvonuló két sétány, az Arenal és Campo-Volantin, a legszebbek közé tartozik. A Nervion balpartját a régi Bilbao, az indóház, a Ripa külváros és a Mercedeszárdá foglalja el. Bilbao kikötője, mely a várostól mintegy 8 kilométernyire fekszik, magában egy kis külön városrészt képez, Portugalete városát, mely, mint mondók, Spanyolország északi partvidékén a legfontosabb kikötő és kereskedő hely.

Bilbao a napoleoni spanyol-francia háború

ORDUÑA VÁROS.

alatt 1808- és 1809-ben fontos szerepet játszott; az ellenség gyakran elfoglalta és a spanyolok mindannyiszor visszavették. A korábbi karlista háborúkban véres jelenetek színhelye volt; itt kapott halálát sebet Zumalacaregü 1835. júniusában. Jelenleg ismét nagy fontosságú események vannak ott készülőkben.

Orduña városa, melyek másik rajzunk tüntet föl, nem oly nevezetes, mint Bilbao, ámbar a karlisták korábbi uralkodása idejében az volt Biscaya tartomány fővárosa; középületének szépsége és nagysága most is tanuskodhatik a város egykori jelentőségéről. Guernicával és Durengoval együtt Orduñát majd minden biscayai karlista mozgalomnak fő fész-

kül tekintik. Átalán véve a bászok ósrégi népe, melynek eredetével a tudósok épen ugy nincsenek tisztában, mint a cigányokéval, a karlisták isten kegyelméből való királyságának legnagyobb hívei az egész Spanyolországban. Ugy látszik, nem akarják felelni, hogy óskori szokásaik és intézményeik fennmaradását, sőt ápolását is főképen a számozott királyi családnak köszönhetik.

Egy veleg.

•. Korszerű intézkedés. Nagy ideje volt már megtenni azt az intézkedést, melyre az északamerikai Egyesült-Államok kor-mánya csak közelebbről szánta el magát. A képviselőház ugyanis egy törvényjavaslatot fogadott el, mely szerint a négerek minden tekintetben egyenjogúakká tétetnek a fehérekkel. A feketéket, mulatokat, quarteronokat stb. ezen-tul épen ugy kell fogadni és befogadni a vendéglőkben, kormákban, kórházakban, temetőben, stb., mint a tiszta véri fehéreket. Többé sem fehér, sem fekete, hanem mindnyájan Amerika egyen-jogu, szabad polgárai; ezt követeli a törvény, melynek át-hágói 1000 dollár bírságot fizetnek.

•. Suez város emelkedése.

A suzi csatorna, ugy látszik, szerencsét hozott keresztüz-lőjének. A városnak 1840-ben csak 3500 lakója volt és most már 13,000 van, kik között

1600 európai; a többi törökök, turkomanok, hinduk, persák, arabok, syriaiak, fellahk stb. vegyülék. Suez az európai mestermerek számára valóságos Eldorado, mert ott egy ácsot 12 frankkal fizetnek napjában; egy szakács 100 frankot és teljes ellátást kap havonként; a cselédek teljes ellátáson kívül 600—1000 frankot kapnak évenként. Azonban e fizetések legalább is egyharmada csökkennek alá, midőn benszülött munkások fölfogadásáról van szó.

•. Harcz a burgonya ellen. Több német tudós azt állítja, hogy a nemzetek, ha a burgonyaevés általánosabbá válik, nem hogy javulnának és tökéletesednének, hanem inkább mind szellemi, mind fizikai tekintetben romlásnak fognak indulni. A többek közt a híres Vogt Károly is azt mondja, hogy „a tápláló burgonya nem hogy helyre állítaná a megromlott sejteket, sőt inkább a szé-gényebb néposztályt szellemileg ugy, mint testileg elsatnyítja.”

— A Bonaparte családnek a viola volt jellemző virágja, épen mint a Bourbonoknak a lilium. Mikor Eugenia elfogadta Napoleon házassági ajánlatát, este violaszínű ruhába öltözött,

hájába és kebléhez violákat tűzött, kezében violabokrétát tartott, ezzel ki volt fejezve válasza és Napoleon Lajos megértette. I. Napoleon konzul korában választotta magának a virágot. Hihetőleg Josephine előszeretete is e virág iránt befolyással volt választására, mert születése napjára violabokrétát kért férjétől, s ez ohajtását Napoleon csak némi nehézségek után volt képes teljesíteni. St.-Helenában is kedvenc időöltése volt a violákat tenyészteni és ápolgatni; Josephine sírjára violákat ültetett. Halála után Napoleonnak koporsóját is az általa szeretett szerény virággal hintették be. Azt mondják, hogy III. Napoleon és titkos jó barátai között a viola-virág fölmutatása volt a jel.

Budapest Jótékony intézetei.

VII. A pesti izraelita nőegylet.

E jótékony egyesületről is, épen ugy mint a magyar gazdasszonyokéről, az árvaházak ismertetésénél kell szólnunk, mivel működésének főcélja egy árva-leány-ház föntartása.

Izraelita polgártársaink országszerte ismeretesek arról, hogy a maguk szegényeit és árváit nem hanyagolják el, hanem részint a hitközség mint testület, részint egyesek gondoskodnak náluk az ügyefogyottak fölségeléséről. Ujabb időben, midőn nálunk, kivált a fővárosban, egymás után kezdtek alakulni a jótékony társulatok, a pesti izraeliták is ugy gondolkodtak, hogy nagyobb mérvben eszközölhetik szegényeik fölségelését, ha korunk irányzatának engedve, csupán e célra alakítanak maguk között egy társulatot, s így korszerűen szervezik a jótékonyági ügyet. Ez eszme megpendítőt s valóstói itt is nők voltak, a jótékonyági ügyének e buzgó apostolai. 1865. febr. 19-én tartották e tárgyban az első tanácskozást, melyben Gottesmann Mária elnökölte alatt Barnay Sarolta, Bischitz Johanna, Fleischl Katalin, Gans Jozefa, Goldstein Róza, Gomperz Róza, Munk Róza, Stein Fanny, Ullmann Emilia asszonyok vettek részt. Részt vett e tanácskozásokban az izraelita hitközség elnöke Lányi Jakab is, ki-nek szintén sok érdemei vannak az egylet megindítása körül. Egy év múlva, — mialatt a tervezők tagokat tölték gyűjtöttek, — 1866. márcz. 20-kán megtartott az alakuló közgyűlés, melyen Gottesmann Mária elnöknek, Bischitz Johanna alelnöknek választották, s melléjük egy 10 tagu választmány adott az egylet ügyeinek vezetésére. Így kezdé meg a pesti izr. nőegylet működését, melynek célja alapszabályainak értelmében a következő: 1) Egy árvaleány-ház föntartása; 2) szegények segélyzése. A később megváltoztatott alapszabályok értelmében 30-ra emelték (ide értve a két elnököt is) a választmányi tagok számát. Mint egy jól szervezett hadseregben minden sereg-osztálynak megvan a maga saját föladata: ugy itt is a választmány al-osztályai az egylet különböző céljaihöz mérten különbözőz működési tért ölelnek föl. Nem ok nélkül választottuk e hasonlatot. Az izraelita nőegylet szervezetében van valami, a mi egy jól szervezett hadsereg emlékeztet, akár a munka-felosztás czélzserűségét s határozott keresztülvitelét, akár a működő egyének pontoságát s kitar-tását tekintjük. A 7—7 tagból álló szakosztályok, melyek mindegyike saját kebeléből választja elnökét, következők: 1) árvaházi, 2) szegények állandó segélyzésével foglalkozó, mely egyszersmind a tápintézetre is fölügyel, 3) szegények alkalmi segélyzésével foglalkozó, 4) a pénz-tárt kezelő szakosztály. Lássuk külön-külön e működési köröket.

1. A leányárva-ház.

Az alapszabályok értelmében a nőegylet évi tiszta jövedelmének tizedrésze fordítatik az árvaházra. Csakhamar belátták, hogy az ily módon gyűjtendő tőke jó hosszú idő múlva nőné ki magát oly összegre, melylyel az árvaházat megalapíthatják. Azért az árvaházra vonatkozó

tervük mielőbbi megvalósíthatása s általában az ügy nagyobb mérvben való föl-virágztatása céljából a nőegyleten belől egy árvaházi egyletet hoztak létre, melynek tagjai a nőegylet iránti köte-lezettségükön kívül az árvaház irántis külön kötelezettséget vállaltak. Ugy hogy, midőn jelenleg a nőegyletnek van 1200 tagja, köztük 140-en alapítók, legkevesebb 100 forinttal, — s rendes tagok 6 egy-más utáni évre legalább 5 forintnyi járulék lefizetésével: addig nagyobb részt az előbbiekről sorából az árvaháznak is van külön 500 tagja, köztük alapítványte-vők legkevesebb 3000 forinttal, kiknek családjukra is átszálló állandó joguk van egy árva fölvetésére, — továbbá alapítók, 1000 forinttal, s rendes tagok, kik három évre kötelezik magukat egy tetszés szerinti összegnek lefizetésére. Ily szerve-zet, s különösen egy nagyszerű alapítvány, nem kevesebb mint 10,000 forint, melyet a nőegylet mostani elnökjének Bis-chitz Johanna-nak közvetítése folytán egy gyermektelen gazdag özvegy, Herz-Pollák Borbála tett, — lehetővé tette, hogy már a nőegylet megalakulása után egy évvel, 1867. október 6-án, saját há-zukban megnyithassák 12 árvával az árva-házat. Az a 10,000 forint épen elegendő volt, hogy megvegyék azt a házat, melyet a Damjanich-utczában a magyar gazdasszonyok árvaháza szomszédságában czéljukra alkalmasnak kszemeltek. Az átalakítás, kiépítés s fölszerelés gyorsan ment, s csak 6000 forintba került; mert, mint az akkori évkönyv megjegyzi, „az árvaház helyiségeiben található minden tárgy, az asztalos munkák kivételével, ajándékba lett küldve.” Ugyancsak ez első évi jelentés némi zavarral említi föl, hogy az árvaház föntartására megkívánható évi összeget biztosan nem állapíthatja meg, mert „az élelmi szerek s egyéb háziszüksé-gék legnagyobb részét ajándékozták.” Szép jele ez annak, hogy e gazdag osztály az adakozásban is gazdag; hogy hazánk e törekvő lakossága az áldozat-készség, jótékonyág terén is törekvő.

Egy pillantás az árvaház kapuján belől észrevételei velünk, hogy itt gazdag alapi-tók gazdagon fölszerelt intézetébe léptünk. A ház előtt nagy, térs udvar terül el, melyben a testgyakorló hely a testedzésére, a park sétányai felüdítéstül szolgálnak a növendékeknek. De nemcsak gazdag berendezés van itt, hanem példás rend és tiszta-ság, ugy a térs lakó- és hálószobákban, tantermekben, mint a konyha-, éléstár- és fürdő-helyiségekben. A 7 választmányi tag a hét napjaiban sorban látogatja az intézetet, beírja megjegyzéseit az e célra nyitott jegyzőkönyvbe, vagy ha egyebet nem, csupán nevét is, ott léteinek kiténtetésére. — A háztartási ügyeket az árva-házi szakosztály elnöke s alelnöke, máskép az intendáns s alintendáns (jelenleg Munk Róza s Gans Jozefa) vezeti. Bevásárolják a szereket az éléskamrába, s ebből a szükségesekeket hetenként adják ki az igazgatóknak. Az igazgató és tanító az árvaház belakó, fizetett hivatalnokai. A leánykák, jelenleg számszerint 29-en, bent az intézetben nyernekt oktatást. A tanítás magyaros szellemben megy. A tudományosan képzett tanító Kis Gi-zella, s néhány bejáró tanító szép sikert mutatnak föl. A növendékek jobbainak

magyar fogalmazványai mind külsin, mind helyesírás s belső tartalom tekintetében sok közép-iskolai tanulótl elnyernék a babért. Csinos kis könyvtár is áll az árvák rendelkezésére, melynek tartalmát leginkább ifjúsági iratok képezik. Magyar könyveket hiában kerestem itt. Ez talán könyvkereskedőnk hibája, kik elmulasztják ifjúsági magyar kiadványaikkal ajándékozni meg az árvákat.

Az árvaházba csak pesti születésű 6—10 éves árvák vétetnek föl. Fölneveltetésük után elhelyezték föl, sőt kiházasításukról is gondoskodik az egylet. Csak nem régebben házastá ki első árváját, mintegy 400 forintnyi segéllyel. E czélra az egyletnek külön tőkéje van, mely jelenleg 5890 forintot tesz. — Az árvaház föntartása a múlt évben 7170 forintba került.

Vannak az egyletnek ugynevezett külső árvái is, kiket családoknál helyez el, s éretők díjat fizet. A múlt évben 9 árvát neveltettek így, mi az egyletnek 816 forintjába került.

2. A táp-intézet.

Van e nőegyletnek a Valero-utcza egy kis földszinti házában több szobából álló bérelt helyisége, a főbejárásnál ilyen fölirattal: „A pesti izr. nőegylet táp-intézete szegények számára.” Naponként mintegy 200 szegény ember — valláskülönbség nélkül — megy oda be ugy 11 és 1 óra közt, s kap ott 10 krajczárért egy nagy darab puha kenyérből s két tál ételből álló jó, tápláló ebédet. A szakosztály tagjainak egyike, kik hetenként fölálva viselik e tisztet, ott ül az előszoba egy kis rácozatos helyiségében, s osztogatja finom kezeivel a torzonborz munkásoknak a pléh jegyet, melynek előmutatója aztán a konyhánál kikapja a maga illetékét. Megfordul itt napszám, hordár, szegény tanuló, bábaságra készülő nő. Sok szüle kis gyermekével együtt megy az olesó ebédre, s közösen költik el, a mit egy „hatos“-ért kapnak. A megelégitettek hálás pillantást vetnek a nőegylet ott ülő képviselőjére, s illedemesen köszönve távoznak el. Kivált oly idősokban, minő a mult nyári volt, midőn a cholera dúlt a fővárosban, s az egész-séges táplálkozás volt a kór megakadá-lyozásának egyik fő orvossága, nagyon hasznos szolgálatot tett e tápintézet az emberiség ügyének. De bármikor is igen fontos és sokra érdemes intézmény ez.

Megérdemi, hogy névszerint is föl-emlitsük e szakosztály derék elnökjét, Deutsch Paulinát, s az intendánsnőket: Heidelberg Kornélia s Fleischl Matild asszonyokat, kik semmi fárad-ságot nem kímélve, fáradoznak e jótékony intézmény körül.

Figyelemre méltó, hogy midőn e táp-intézet hetenként 1000—1100, évenként körülbelül 50,000 ebédet szolgáltat ki: föntartása csak 8—900 forintba kerül évenként. Oka ennek egyrészt a fogyasztás nagyságában, másrészt a gondos kezelés s jó gazdálkodásban keresendő.

3. Szegények segélyzése.

Szegény, ügyefogyott, kereséktelen zsidó asszonyokat s családokat is védzárnyai alá vesz ez egylet; az ügyefogyotta-kat keresetre segéli, a dolgozni képteleneket pénzbeli, ruhabeli s lakbérfizetési segély-

ben részelteti. E szakosztály elnöke (jelenleg Keppich Antonia) s többi tagjai laikaibanis fölkeresik a szerencsétleneket, vigaszt, segélyt osztva. Lássuk néhány példáját az istápolásnak az egyet év-könyvei szerint. Egy szegény családját saját költségén megtanított az egyet díszművészségre, s ezáltal lehetővé tette neki, hogy számos tagu családját illendően el- tartsa. Egy felnőtt árva leányt, ki semmi- nemű nehezebb kézimunkára nem látszott alkalmasnak, fodrászra taníttatott, s reményli, hogy e tisztas foglalkozás által megoltalmazza őt a bukástól. Egy tisztességes, de igen szerény családból való leánynak, kiből szakfériak bizonyosága szerint igen kintinó énekesnő válhatik, segítségét nyújtott az egyet, hogy magát e pályára kiképezhesse. Két leányt, kik tanítóképezdebe járnak, tanulásuk ideje alatt havonkénti támogatásban részesített. — 24 szegény gyermekágyas asszonyt 14—14 napig részesített segélyben. Több baba- ságot tanuló szegény nőt segélyezett, s vizsgadíjak lefizetése által diplomáikhoz, s ez által tisztességes keresetmódhoz jut- tatta őket. 16 szegény menyasszonynak adott kiházásitási segélyt. Szegény család- dotkat havi segélyben s negyedéves ház- bérpótlékban is részeselt az egyet. A múlt évben ez utóbbi csemett alatt 3028 forintot, alkalmi segélyzésekre 1750 forintot adott ki; s a segélyzésre kiadott összeg egészben véve 5360 forintot tett.

4. A pénztár-kezelés.

A pénztárkezelő szakosztálynak, melynek elnöke jelenleg Ullmann Emi- lia asszony, — legnagyobb érdeme az, hogy hét év alatt az egyet alaptőkéjét 126,000 forintra emelte. Az egyes műkö- dési körök pénzei, tőkái a legnagyobb pontossággal külön kezeltetnek. Az éven- kénti kimutatások a könyvvitel szabályai szerint tüntetik föl a vagyoni állást. A múlt évi kimutatás ekként részletezi az egyleti vagyont: Arvabázi alap: 69,770 forint; árva-kiházásitási alap: 5891 frt.; növegyleti tőke: 43,244; tápintézet tőke: 7387 forint. A jövedelmeket itt is, a tagdi- jakon s alapítványi kamatokon kívül, sors- játékok, táncmulásokon tiszta hasznai, s alkalmi adásokból képezik.

Visszatekintve még egyszer az izraelita növegyet működésére, nem hallgathajuk el azon megjegyzésünket, hogy fővárosi jóté-kony egyleteink sokat tanulhatnának tőle az egyet határozott szervezetét s a munka fölőstás czélzertőségét illetőleg.

Komáromy Lajos.

A nagy-kőrösi titkos levéltár okmányaiából.

Nagy-Kőrös, márcz. 7.

Idős Bakos Ambrus ur, mint Nagy-Kőrös városának 1848-ik évben alkotmányos uton megválasztott főbírája, ki mint azelőtt főjegyzője a városnak az idő tájban már 34 éve szolgálta a várost, és több ízben választott főbí- rónak, midőn én 1848. június 1-ső napján, a város aljegyzőjévé a nép által, mint már az 5-ik nemzetőri század kapitánya, megválasztattam, az első tanácsülésben réám bízta nemcsak a kül, de a titkos levéltárt is, s a kulcsokat ünnepélyesen átadta a tanács színe előtt, és engem megeskettettek, hogy a levéltárt híven kezeljem, és a város titkait, sem mint hivatalnok, sem mint polgár soha a város érdeke ellen nem fordítom. E szent esküt az öreg főbíróknak épen úgy tettem le, mint Hamileárnak Hannibal. És a mint ez megesküdött arra, hogy soha sem fog

a római néppel kezelt fogni, vagy frigyét kötni, épen úgy megtartottam én a szent esküt, és bár több ízben megkérítették a város földesuri jogait igénylők, nincs e világon senki, ki szememre vehetné, hogy a várost, mint szülő- földemet, édes anyámat, csak egy fillérig is meg- károsítottam volna.

Miután az 1848-ik évi törvények a földes- uraságok hatalma alól a jobbágyságot feloldák, és többé nincs titok, melyet megörzöznem kellene, sőt a fátyol föllebbentése által hazám fiainak használhatok, nem késem e város titkos levél- tára okmányainak tanulmányozását közre bo- csátani, és megkezdem ezt a Ramocsházy- család és Papp János diósvári volt kapitány jogai, s a gróf Keglevich-család földesuri jogai összehasonlítása által.

A Ramocsházy-család a neoquisticus pörben a maga kőrösi földesuri jogait ekként igazolta. Előmutatta 1526-ik évről a budai káptalan visszahelyező okmányát, mely szerint Perényi István leánya Katalin, férjhezett Za- bary Benedekné; és Perényi Anna, Perényi Pál leánya, férjhezett Tarkányi Lászlóné, Nagy-Kőrös felébe visszahelyeztetnek: fele része tehát Nagy-Kőrösnek, a Perényi családé volt. Ezen egész Perényi-just ezen családból származott Niczky Ferencz 2000 frtért eladja Beretvás Istvánnak, és levén köteles kifizetni a város által adott zálogösszeget, és ezt az eladást a leleszi konvent előtt is bevallja. Midőn tehát Beretvás István és Farkas János a zálogössze- get le akarják a városnak fizetni, a városi tanács reá veszi Niczky Ferencz, hogy a bevallást vonja vissza, igérvén neki meglehetősséget. Niczky Ferencz hajlott is, és Beretvás István- nak és Farkas Jánosnak egy-egy telket hűs- ges szolgálatáért bevállván, ezek a vételtől — a város iránti jó indulattól is vezéreltetve — elálltak, így lettek tehát a Beretvás és Far- kas családbeliek komposzessorok. — Niczky Fe- rencznek a város fizetett 2600 frtot, 12 borjas tehenet, 12 fias lovat, 2 darab szép ökröt, ekként szerzék meg a város a Ramocsházy- jogot, és Niczky Ferencz jogot adott a város- nak, hogy minden elidegenített telket vissza- válthasson: és még meg nem halt, 1757-ig, nem háborgatta a várost. De már özvegye Ramocsa- házy Katalin a várostól a jogot visszaváltotta és 1856-ik évben 438 frt 30 frt és egy tőke szappanért haszonbérbe adta; már a következő éven a haszonbért 480 frt és egy tőke szap- panra emelte. És ez így ment, míg a zálog- összeg 10,481 frtra nem emelkedett, a zálogos év 1832-ik évre határozatván.

Ez a Ramocsházy-just tehát felét tette Nagy-Kőrösnek, mégis ugyanezen ágon, még pedig a Kállai család 1/2 rész jogán birtokos gróf Keglevich-család, mely eleinte csak 1/4 résztől húzta a haszonbért, a haszonbért meg- vevő tanácsnokot egy telek i nscribálásával a maga részére hajtván, Kőrös felőlő a skót jellemben. Mig egyrésztől csodálatot követel rendületlen állhatatossága közügyekben úgy, mint magánosokban, másrésztől delejes befolyással van a szivre jószivűségének minden fitogtatástól mentes gyöngédségére.

Közel tizenégy éve mult, hogy különös konjunkturák előestéjén, melytől egy gazdagok valának kecségető ígértekben, és ráam nézve legalább, — nem, nem ráam nézve, mert nem volt nekem személyes czélem — de hazámra nézve, oly szomorú csalódást eredményeztek, — epedő isten hozzádot mondtam Skóciának, melyet összehasonlíthatatlan jóakarattól, mely soha ki nem fáradt hontalanságom boruját föl- deríteni, méltán neveztem, és nevezek ma is második hazámnak.

Tizenégy év nagy idő az embernek ado- tott arasznyi életben, és az eseményeknek hazafiai aspirációmmal oly ellenséges áramla- tában, a vigasztalan hazafiai bánat nehéz terhe alatt és saját elhatározásommal fogva, mely természetes következménye választott jelsza- vammak: „Törhet, de nem hajlik” — mind e hosszú idő alatt nem éltem, én csak tengődtem, tengődtem oly alkalmas módon arra, hogy szere- ny nevémet a feledés takarja el, szinte nem csodálkoztam volna, ha e név egészen kitöröl- dik mindazok emlékezetéből, a kik muló érdekel- tek voltak nem annyira igénytelen személyem, mint inkább a nagy esemény iránt, mely mult pályafutásommal össze van fűzve.

És különösen Skóciában lett volna igen természetes elfeledtetésem; Skóciában, hol

a Batik 7 sessió volt; de a proporcionális pör- ben 5 sessió alapított meg. Egész Kőrös te- hát 104 jobbágYTELEK lett volna, és lett papi- ronon nyolcz ennyi; mert gróf Keglevich-től szinte fele Kőröst vette meg a városi tanács, pedig ezen család csak a Kátai jogot bírta; ennél pedig erősebb jog volt a Perényi és De- rencsenyi jog, a mi csak a jogarányosítási pör- rel lehetett volna tisztába hozhatni. E pörrel lehetett volna tisztába hozhatni, hogy a Papp János ivadéka által követelt 6 jobbágYTELEK csak papíron áll, melyet a város 1810-ik év- ben Niházy Györgytől 2000 frtokért örökös- megvett, feküdvén rajta a városnak 6818 frt 19 kr zálogösszege. E 6 sessiót bolygatják most, kártalanítási pör uton az Ulárikok; majd meglássuk hát mi lesz ezen az ürberiség által eltörölt 6 jobbágYTELEK ára, mely szerintem törvény szerint soha meg nem ítéltet.

Nagy Gáspár.

Kossuth és skót barátai.

E czim alatt közli az „Ellenőr” egy glas- gowi lap után a következő két levelet:

„Uram! Charles Galpin ur levelédek, melyet a tisztelt számúztötre vonatkozólag a londoni „Times”-ben tett közzé, nem szükség egyetlen szót sem csatolni glasgowi barátjain- nak, a kik már hónapok óta tudakozódtak e tárgyban. Tudták, hogy Kossuth nem gazdag, de tudták azt is, hogy vele van két kitünő fia: s mióta 1859-ben elhagyta Glasgownt, tudomá- sára volt, hogy csak értenie kellene a pénz elfogadását. Egy hosszú, igen érdekes levele van glasgowi barátainak kezei közt e tárgyról; de a mennyiben e levél egyenesen „magán”- levélnek van jelezve, megkeresték egy tudomá- nos barátukat, engedné át közlés végett a hozzá ugyanazon postával érkezett levelet, mely meg fogja bizonyítani, hogy a nagy hazafi szellemi erői egyáltalán nem fogyatkoztak meg, s kezeirása is ép oly biztos és tiszta, mint leg- jobb napjaiban. A levél ez:

„38 Via Bertholét, Turin. Február 20. 1874.

„Tisztelt uram! Nagy örömmel szolgál értesíthetnem önt, hogy becses ajándéka, a szép skót tengeri növénygyűjtemény, mit nekem küldött, sértetlenül megérkeztem, s most herbariu- mom díszét képezi, mely számra nem gazdag bár (alig 4500 faj az egész), de néhány száz példány kivételével, melyet hazámból kaptam, egészen a magam gyűjtése, osztályozása és ren- dezése, a vizsgálatás gazdag forrását nyújtja a száműzöttnek hanyatló éveimnek magányában.

Valóban nem bírok szavakat találni hálám és lekötelezettségem kifejezésére értékes s izléssel rendezett ajándékáért és a gyöngéd modorért, melylyel ez ajándékban részesít.

Van valami sajtáságon megillető a skót jellemben. Mig egyrésztől csodálatot követel rendületlen állhatatossága közügyekben úgy, mint magánosokban, másrésztől delejes befolyással van a szivre jószivűségének minden fitogtatástól mentes gyöngédségére.

Közel tizenégy éve mult, hogy különös konjunkturák előestéjén, melytől egy gazdagok valának kecségető ígértekben, és ráam nézve legalább, — nem, nem ráam nézve, mert nem volt nekem személyes czélem — de hazámra nézve, oly szomorú csalódást eredményeztek, — epedő isten hozzádot mondtam Skóciának, melyet összehasonlíthatatlan jóakarattól, mely soha ki nem fáradt hontalanságom boruját föl- deríteni, méltán neveztem, és nevezek ma is második hazámnak.

Tizenégy év nagy idő az embernek ado- tott arasznyi életben, és az eseményeknek hazafiai aspirációmmal oly ellenséges áramla- tában, a vigasztalan hazafiai bánat nehéz terhe alatt és saját elhatározásommal fogva, mely természetes következménye választott jelsza- vammak: „Törhet, de nem hajlik” — mind e hosszú idő alatt nem éltem, én csak tengődtem, tengődtem oly alkalmas módon arra, hogy szere- ny nevémet a feledés takarja el, szinte nem csodálkoztam volna, ha e név egészen kitöröl- dik mindazok emlékezetéből, a kik muló érdekel- tek voltak nem annyira igénytelen személyem, mint inkább a nagy esemény iránt, mely mult pályafutásommal össze van fűzve.

És különösen Skóciában lett volna igen természetes elfeledtetésem; Skóciában, hol

Irodalom és művészet.

— A „Budapesti Szemle” márczius-áprilisi kötete következő tartalommal jelent meg: „Adalékok a magyarországi műtörténelemhez” Pulszky Ferencztől; „Róma a középkorban,” (harmadik czikk,) melyben Danielik János ismerteti Gregorovius nagybecsű munkáját; „Az állami közmunka-ügyek központi igazga- tása,” Hieronymi Károlytól; „Magyar László,” Hunfalvy Jánostól; „A drága- kövek a bécsi világtárlaton,” Szabó József- től; „Az ind jogról,” Pulszky Ágosttól; Petőfi két ismeretlen költeménye, melyek egyikét Petőfi boldogult neje adta át évek előtt Gyalui Pálnak, másikát pedig („Egy gorma- tábornokhoz”) a kősit testvére, Petőfi István küldötte be: „A hunnok harca,” Arany Lászlótól; „Magyar történetudományi szemle, 1873” Békésitől; „A magyar éleztalpokról,” „A nappoly magyar történelmi műemlékek,” Óváry Lipóttól; végül az „Értesítő”-ben négy kisebb czikk, melyek hazai és külföldi könyvek ismertetését tartalmazzák. — E kötetből Petőfi egyik ismeretlen költeményét, a mely Klapká- ról szól, mi is átveszszük.

Egy gorma tábornokhoz.

Tábornok ur, én nem tartom magam Nagy embernek, de akkorácska csak Vagyok, hogy oly parányok, a minő ön, Levett kalappal szóljanak velem. S ön engemet gorombasággal Elhalmozott, hogy két orczám pirult. Igen, pirultam, de nem magamért, Pirultam a magyar sereg miatt, Hogy annak egy ily tábornokja van. Tábornok ur, van ellenség elég, Gorombásodjék azzal, ott szabad, De bánjék szépen a jó honfiakkal, Különben azt hisszük, hogy őket el Szándékszik ön kergetni a seregből. És ez kemény vád lenne majd, kemény vád. S gorombásít épen rajtam úzi! Nem fél-e ön, hogy tollamnak megéreje Tüzöm fel önt? Ez a toll, istenemre, Hegyes a törnél, elküismernélél, S a kit megszúrók véle, fáj neki Még akkor is, ha a sir férgi Czirógatják ott lenn a föld alatt. Kiürnám önt itt névszerint, de a mit Saját kardjával tenni képtelen, Tollammal tenni én nem akarom, Nem fogom önt megörökíteni. Csak azt ajánlom, hogyha még leszen Szerencsétleneségünk egymáshoz, akkor Beszéljen velem emberségesen; Mert én ugyan nem tartom magam Nagy embernek, de akkorácska csak Vagyok, hogy oly parányok, a minő ön, Levett kalappal szóljanak velem. (1849.)

— Rajkó Erdély államéletéből a 18-dik szá- zadban” czimmel megjelent Szilágyi Ferencz értekezése, melyet a mult őszszel az akadémia történeti osztályának ülésében olvasott föl. A vallási viszályok történetét, a jesuitákat, a sok zaklatást festi eredeti források nyomán. Érdekes benne egy család dráma is, midőn t. i. 1767. július 16-án a bécsi udvar parancsára gr. Bánffy Dénesné leányát a mező-örményesi kas- télyból elhurcolták, hogy katolikussá lett atyja kívánata szerint egy pozsonyi zárdába vigyék s ott a kath. vallásban neveljék; a 175 főnyi huszárcsapatot, mely a leányt elhurcolá anyjától, gr. Bethlen Miklós, tartományi főbi- ztos vezette. — A könyv az akadémia kiadásá- ban jelent meg, ára 1 frt.

— Kitünő írók műveiből Ráth Mór isko- lai népszerű kiadásokat rendez, hogy azok minél inkább terjedhessenek. Egy-egy füzet 70 kr-ra van szabva, s ily kiadásban jelenek s jelenek meg legközelebb: a görögök története Curtiustól, a rómaiaké Mommsentől, az ókoré Dunckertől, Goethe élete Lewestől, Stuart Mill logikája és Müller Miksa nyelvtudományi fölölvásásai. Ajánljuk e kiadást tanítványaink és mindenek fölött az élükön álló tanárok és igazgatók figyelmébe.

— Ráth Mór kiadásában megjelentek kö- zelebb: „A rómaiak története.” Irta Mommsen Tivadár; az ötödik kiadás után a tud. akadémia megbízásából fordította Toldy István;

első füzet, 144 lap; ára 1 frt. „Az 1873-ik évi országgyűlési törvényezikkek”; ára füze 2 frt, kötte 2 frt 80 kr.

— Deák Ferenczről Gresits Miksa, a fumei realgymnázium tanára, nyilvános fölölvásást tartott Fiumében, és fölölvásást most kiadta „Francesco Deák. Sua vita e carriera politica” czim alatt. Fiumei olasz ajku hazánkfiainak van szánva.

— Deák Ferencz azon életnagyságu arczké- pét, melyet Budapest közgyűlése határozata következtében a gyűlésteremben fognak fölfüg- geszteni, Thán Mór jeles művészünk festi.

— „Budapest” czim alatt jövő hótól kezdve, Balázs Sándor szerkesztése mellett kiválólag helyi érdekű, s a polgárságnak szánt kisebb napilap fog megjelenni. Kiadja a Franklin- társulat.

— A „Történelmi Lapok” megjelenését már említettük. Előfizetési fölvívása mai számunk- hoz van mellékelve, és ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— Kalmár Béla „Rövid élet, hosszú szenvedés” czimú kétköteles regényre hirdet előfíze- tési fölvívást. Ára 2 frt. Megjelenik a mű május hóban. Megrendeléseket szerző (Nemes- Viden) márczius végeig elfogad. Egyuttal érte- sítí a regény- és vers-olvasó közönséget, hogy a „Szerelmegről” és „Ujjab költemények” czimú munkái 2 frt megrendelési ár mellett még mindig kaphatók.

— Zenészeti pályázat. Az orsz. magyar daláregyesület a folyó év augusztusában Ko- lozsvárt tartandó orsz. dalárnyepélyre a ver- senyezni ohajtó dalegyetek számára férfi négyesre tűz ki 25 darab aranyat. A költe- ményt szabadon választhatja mindenki, csak az ünnepélyes alkalomhoz méltó legyen, továbbá magyar méretű. A pályamű tisztán férfi- négyesre irandó, minden hangszeres kíséret nélkül s vezérkönyv alakban; né strophikus, hanem szövegileg átoldozott (durchcomponirt) legyen. Főföltétel: a magyar szellem, a szabot- prozódia és a tiszta zenészeti kidolgozás. A pályaművek, idegen kézzel írva s a szerző nevére rejtő szokásos jelölés levéllel ellátva ápril 7-ig Abrányi Kornél egyesületi titkárhoz (vas-utca 11. sz. a.) küldendők. A pályadíj csak absolut becű műnek adatik ki.

— Színház. Szigligetnek mult pénteken a nemzeti színházban bemutatott „Uj világ” czimú vígjátéka nem találkozott valami nagy tetszéssel. Kevés esekelvényű és Szigligeti minden darabja közt leglagosabb nyelvzetű darab, melyen csak a száraz anyagban gyakor- lott kézzel feldolgozása s egy-két alakon föl- föltűnő komikus vonás érdemelnek elismerő megemlést, a mi oly régi színműköltővel szemközt nem valami sok. A darab czime a hasonló nevű fővárosi ledér mulató helyre vonatkozik, hol két fiatal ember megjelenven annak következményei sodorják vígjátéki vesze- delmekbe. — Erkelnek „Brankovics” czimú új operája ápril közepére van kitüzve. Fényes kiállítására már folynak a készülétek. A jelmezeket Belgrádból hozott minták után készítik.

— Sz. J. (Hirlapirodalmunk 1874-ben.) A „Vasárnapi Ujság” jelen évi számaiban közölt kimutatásainkat a következőkkel egészíthet- jük ki.

220. Székelyföld. (M.-Vásárhely.) Ismeret- tesítő, szépirodalmi és gazdasági lap. Szerk. Mün- ker Arnold; kiadó-tulajdonos Héjas József. Meg- jelenik minden vasárnap. II. évfolyam. Ára 3 frt. (Keletkezett 1873. nov. 3-kán.)

221. Gazdasági Figyelő. A „Független Pol- gár” melléklapja. Megjelen minden hó 15-én és utolján. (Keletkezett február 28-án.)

222. Szajkó, kedélyes, gunyoros tartalmu élez- lap. (Székesfehérvár.) Szerkesztő és lapulajdonos Forster József. Megjelen minden vasárnap. Ára egy példányul 10 kr. (Keletkezett január 18-án.)

Megjelen ez időszert magyar nyelven 218 hirlap és folyóirat.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia márcz. 9-iki ülésében Rómer Flóris ismét a nemzeti muzeum római régiségeiről értekezett. Ez volt a tárgy- ról második értekezése. Felolvasásában minde- nekeltő ama gazdagodását részletezte nemzeti muzeumunknak, melyet az 1848-tól fogva maig

főlműtathat. Főlemlítő az egyes adakozók között a váci püspököt, dr. Hajnald Lajos kalocsai érseket, Kovách Zsigmond pécsi püspököt, s azután a világiak részéről Jankovichékat, gr. Eszterházy stb. Ezután Frankl Vilmos érkekezése következett: „magyar tanítókról és tanárokról a bécsi egyetemen a 14-dik és 15-dik században,“ mikor magyar honfiaink nemcsak tekintélyes számmal szerepelnek az évkönyvek kimutatásai szerint az egyetemi hallgatók között, hanem a tanároknak tetemes része is magyarokból állítható össze; 115 év lefolyása alatt nem kevesebb mint 90 magyar származású tanár hirdette Bécsben a tudomány és a vallás igéit. Érdekesebb voltak azon összehasonlítások, melyeket Frankl, ki először kutatta át a magyar tudósok közt az egyetemi évkönyveket, a tanárok és tanítók szétválasztására vonatkozólag tett hazánk egyes vidékeire és városaira nézve. — Végre az archaeologiai bizottság indítványára elhatározottat, hogy Lyubics Simon, zágrábi muzeum igazgató, bolgár-szerb numizmatikai munkáját az akadémia 1000 forint segélyezend.

A történelmi társulat márc. 5-iki ülésében Nagy Iván a XVII. századból egy családéleti érdekességet hozott elő. A történet szereplői Bezzeg György és veje Sréter János. Bezzeg György jóltollú férfi volt, s Nógrádmegye főúrát, valamint az 1681-iki soproni országgyűlés főúráját is ő készítette Szirmai Istvánnal. De mivel Tököllyhez szított, Kassán Karaffa kegyetlenül kivégeztette. Bezzegnek egy fia és két leánya maradt, kiket a vértörvénységek mindeniktől megfosztott. Sréter János, ki később a Rákóczi hadjárataiban nevezetes ember lett, Bezzegnek elv- és hitokona volt. Szerencséjére a Tököli bukása öt Munkácsán érte s a vár földalásakor kegyelmet s jószágait is megnyerte. Egyik birtoka közelegett Hajnikhoz, hol Bezzeg fia s Éva leánya laktak. Itt szerették meg egymást Sréter és Éva, még pedig igen nagy hűséggel, mit egy összejáratás után váltott szerelmes levelek — egyik a Sréteré versben — hathatósan bizonyítanak.

Az iparmúzeum javára vasárnaponként tartott fölösvasások öröndetes részvételi találkozásnak. Mult vasárnap is számos jelentek meg a nemzeti muzeum dísztermében. Mudrony Soma fölösvasása körül forgott, hogy mivel egy sínec oly gyáriparunk, mely a külfölddel versenyezhetne, fordítsuk az ipar területén mindent igyekeztünk erre, hogy a műipart kifejlesztjük, mert csak a jóízűs által szerzetünk előnyökét az iparbéli cikknek. Aztán Henszlmann Imre olvasott a „fibulák“-ról, melyeket a rómaiak a palást összecsatolására használtak, s melyekből a most oly divatos broche-ok fejlődtek. Henszlmann a muzeum gyűjteményéből igen szép antik fibulákat mutatott be.

A honvédmeház javára Fiume város évenként 200 forint szavazván meg, a folyó évre szóló összeget Ciotta János polgármester már elküldte a költével kíséretében, jelentvén egyszerűságot, hogy az aláírási ívek is a legkedvezőbb fogadtatásban részesülnek.

A Szent-István-társulat e hó 19-én d. e. 10 órákor tartja évi közgyűlését a papnövelde nagy termében.

Egyház és iskola.

A pancsovai állami főreáltanoda igazgatójává Vidovich Bonaventura eddigi ideiglenes igazgató nevezetett ki.

A király 200 forint adományozott Dobra mezőváros r. kath. iskolája fölszerelésére.

Adományozás. Szláv József miniszterelnök és pozsonyvárosi képviselő, a pozsonyi székesegyház restaurálására 500 forint adományozott.

Alapítvány. A kecskeméti kegyesrendiek gimnáziumában Horváth Dóme képviselő 200 forint alapítványt tett, melynek évi kamatját városbéli szegény, de szorgalmas tanuló fogja huzni.

Két régen épülő temploma van Budapestnek a Lipót- és Ferencvárosban. A lipótvárosi templom építésére a vallásügyi miniszter a vallásalapból fizetendő 40,000 forint járulékat fejében 20,000 forint összeggel utalványozott ki. A miniszter egyttal fölszólította a hatóságot, hogy az illető tervek és költség-

vetést haladéknélkül küldje föl, hogy a további járulékok kiutalványozása fennakadás nélkül megtörténhessenek. A ferencvárosi templom bizottsága pedig e napokban a felől tanácskozott mint lehetne a még rendelkezésre álló 30,000 forint legelőszámlájában építésre fordítani. Ybl építész kijelentette, hogy ez összegből tétő alá lehetne juttatni a falakat, de akkor az eredeti tervet változtatni kell, s a toronyról még most szó sem lehet. Főlkérték tehát Yblt, hogy csak változtassa meg a tervet.

Közlekedés.

A Dunaszabályozás munkálatairól a mérnök- és építész-egylet legutóbbi ülésében Zsák Hugó, közlekedési miniszteriumbeli mérnök adatteljes fölölvastást tartott. A főváros közti folyam alsó részénél a Gellért-hegyen alól folyt munkálatokra vonatkozott ez ismertetés. Itt 1871. szeptember havában kezdtek dolgozni. Az akkori igen alacsony vízállás mellett a Csepel-sziget körül elterülő zátony legnagyobb része száraz volt, úgy hogy egy körülbelül 400 öl hosszú és 12 láb magas (0 fölött) töltést egyszerű ásás és föltöltés által lehetett hányni. A zátony két végén két kotrógép dolgozott, melyek azonban régi rendszer szerint levén készívték, elégtelennek bizonyultak. Később a társulat Marseilleből hozatott új szerkesztű kitűnő kotrógépeket, melyek több mint huszszor gyorsaságkal dolgoznak. Míg a két régi gép 30 nap alatt csak 900 köböl kavicsot kotort ki, addig egy új gép ugyanannyit 3 nap alatt elvégez, három új gép pedig ugyanaazt a kavicsmennyiséget egy nap alatt emeli ki a vízből. Egy ilyen új gép itt helyben 100,000 forintba kerül. Az 1872. évre a munkálatok egyik legfontosabb része esett, tudniillik a soroksári Dunaág elzáratása 1600 ölnyre Csepel-sziget csücsán alul. 1873-ban, mikor minden szükséges gép rendelkezésre állott, 18,000 köböl kőlerakási, 120 ezer köböl kotrási és 20 ezer köböl földmunka fejeztették be. E szabályozási munkák folytán a folyam medre máris lényegesen javult, így olyan helyeken, hol azelőtt csekély vízállás mellett száraz lábbal lehetett járni a mederben, jelenleg átlag 0 alul 6 láb mélységű víz van. A soroksári Dunaág elzáratása után beállott 25 hüvelyknyi torlódás szintén már felnyire apadt. Zsák ur előadásában még kimutatta, hogy a folyam ezen részén az árfulási föltületek aránylag 1000, 2000, 3000, sőt ama veszélyes helyen, mely az 1838. évi áradás fötényezőjének tekintik, 4170 négyzetlábbal megnagyobbítottak. Végül megemlítjük még, hogy a soroksári Dunaág zsilijének az alapja szintén már le van rakva, és hogy a zsilip még ez évben be fog végeztetni.

A levelező közönséget figyelmezteti a kereskedelmi miniszterium, hogy a Németországba szóló nyomtatványok csak úgy szállíthatók mérsékelt díj mellett, ha szalag alatt vagy csak egyszerűen összehajtvra adatnak a postára. Levélborítékba helyeztet, vagy levélformára egészen összehajtvot és összetett nyomtatványok közönséges levelek gyanánt kezelhetnek és a szerint esnek díjazás alá.

Balesetek, elemi csapások.

Nagy tűz volt Kolozsvárt e hó 9-kén a késő esti órákban. A főtéren fekvő b. Wesselényi-ház udvari épületeiből tört ki s rohamosan terjedve egészen elhamvasztotta a házat. A lángok innen átcsaptak a Fröhlich-ház udvari épületeibe, melyek végig leégtek, a két emeletes piaczori rész azonban, mivel bádoggal volt fedve, sértetlenül maradt. A Tauffer-cukrasz által lakott plébániai épületet egy ideig védte a Wesselényi-ház nagy tűzfala, de a kémény a tűzet ki nem állva, nagy robajjal ledőlt. A plébániai épületbe kapott lángokat a tüzőltök ügyessége mentette meg. A mint mondjuk, több baleset fordult elő, egy asszonyt a megbokrosodott lovak elgázoltak; a tűzfal leszakadásakor egy kéményesprő sérüléseket kapott; két tüzőlt pedig a Wesselényi-ház felső stukturájának leszakadásakor szintén halálos sérüléseket kapott.

Regi szokásos rossz következménye. Sokfelé az a hiedelem uralkodik, hogy nedves év lesz, ha a gazdát, mikor tavaszkor első ízben megy ki szántani, a kapuban a házbeli nők jól megöntözik. Nógrádmegyei Kékkö közelében e

napokban egy parasztleányt ily alkalomból szintén meglegestek az asszonyok teli vedreikkel; a legény menekülni akart a hideg fürdő-től, és szaladni kezdett, azonban a kapuban megbotlott és oly szerencsétlenül esett az ekére, hogy a csorosuló végig felhalasztotta a hasát melléig, azonfölül fején is életveszélyesen megsebesítette. A szerencsétlen néhány perc múlva kiadta a lelkét.

Földrendés. Somorban, Horvátországban f. hó 6-án délelőtt 9 óra 9 perczkor meglehetősen erős földindulást éreztek nyugat-keleti irányban, mely 2 másodperczig tartott.

Mi ujság?

A miniszterválasg tartotta lázban ezegező héten át a kedélyeket. A király megérkezése után azonnal magához hivatá Szláv miniszterelnököt, ki leplezetlenül feltárta a lábat a helyzetet s már előbb bejelentvén a kabinet lemondását, előadá, hogy ez idő szerint senki nincs, ki a parlamentban föltétlen többségre támaszkodhatnék, kit tehát az új kormány megalakítása végett utódul ajánlhatna. Azonban megnevezett egynehányat a képviselőház tagjai közül, kik aránylag legnagyobb befolyással bírnak, s ő felsége alkotmányos fejedelmhez méltó elhatározással kijelenté azon szándékát, hogy az illetők véleményét meghallgassa s a szerint határozand. A megfeszített bizalom folytán a következő részeseültek kihallgatásban: Simor János bibornok primás, — kiról azonban egy versió azt állítja, hogy nem a magyar kormányválasg, hanem az osztrák egyházügyi törvények iránt hallgatott meg véleménye, — Majláth György országbíró s a főrendi ház elnöke, b. Sennyei Pál, Bittó István a képviselőház elnöke, Kerkapoly volt pénzügyminiszter, Szapáry Gyula gróf, belügyminiszter, Ghycozy Kálmán és Tisza Kálmán. Ez volt az első eset, hogy az eddigi ellenző vezérfőriainak alkalom nyujtatták véleményüket közvetlenül közölhetni az állam fejével. Csengery Antal betegségé akadályozta abban, hogy ő felsége meghívásának eleget tehesen. A király mindezen előkelő államférfiak kihallgatása után még Deák Ferenczvel kívánt értekezni. Deák azonban hosszabb idő óta betegeskedvén nem jelenhetett meg a királlyal. A király ment el tehát hozzá, az „Angol királynő“ szállodába. E hó 11-kén b. Wenckheim miniszter tudatta a gyöngéledő hazafival, hogy ő felsége a déli örökben meglátogatja. Az uralkodó 1 órakor érkezett az szállodába, melynek lépcsőzetét virágokkrokkal díszítették. Kiséretében csak hg Lobkovitz hadsegéd és Wenckheim miniszter volt, kik azonban a király és Deák beszélgetése alatt Mikes János gróf ugyanazon emeletbeli lakásán időztek, hová Deák orvosa, dr. Kovács-Sebestényi Endre is visszavonult. Az uralkodó egy negyedóránál tovább beszélgetett Deákkal, ki nagyon grönge volt. E látogatásnak már előtte való nap kellett volna megtörténni, de a beteg állapotára való tekintetből maradt el másnapra. Az uralkodó a helyzet felől ekkép minden oldalról tájékozva lévén, a király kezében maradt az alkotmányos formákhoz mindenkép hű elhatározás. Gr. Andrassy Gyula csak csütörtökön érkezett Budapestre, mikor a kihallgatások immár véget értek. A kihallgatások mibenlé téről igen kevés részlet jutott nyilvánosságra, s mint hírlapi megbeszélésre épen nem alkalmas, a beavatottak legszorosabb körében maradt. Azok kedvéért, kik a külsőségek iránt is érdeklődnek, följegyezzük, hogy a király magán dolgozó szobájában, egy kisebb kék teremben fogadta a kihallgatottakat, íróasztala mellett, melynek közelében egy karszék állt a meghívottak számára, kiket a király nyajas leereszkedése véleményeiket legőszintébb kijelentésére bátorított föl. — Folyást az a kombináció bír a legnagyobb valószínűséggel, mely Szláv miniszterelnöksége alatt alakulandó új miniszteriumról beszél, a melynek Ghycozy és Tisza is tagjai lennének.

A budai várerődítványok megszüntetését már régen sürgeti a közvélemény. Hir szerint ő felsége meg is engedte, hogy ősa Buda erődítvényi jellege megszűnjék és nyílt városnak tekintessék. A fölösleges falak le fognak bontani, s ama telektulajdonosok, kik kötelezték magukat, hogy ha az erődítványok egy kíván-

ják, lebontják épületeiket, most már teljes birtokba juthatnak telkeiknek és házaiknak.

Érdekes vendéget várnak husvitra Esztergomba. Ez a hírneves Dupanloup orleansi érsek, ki értesítette a Primást, hogy a mondott időben meglátogatja.

Török János kézirategyjteményeit most rendező a boldogultnak fia, Török Sándor. Igen érdekes okiratok és levelek vannak abban, kivált a 48 előtti időkben szerepet játszott kiválóbb férfiakról, többi közt Széchenyitől is, eddig ismeretlen adatok. Van a kivégzett Martinovicsnak is egy 1795-ből való levele. A gyűjtemény nem egy darabja történelmi fontosságú. Ez érdekes gyűjteményből Török Sándor özvegyéből lapunknak is lesz alkalm a gyűjtemést közzélni.

Március 15-ikének megüléseére mindenfelé készülnek. A fővárosban az egyetemi ifjúság a keresep-uti temetőbe akar kivonulni, s megkoszoruzni Batthyány és a vértanuk sírjait. Kolozsvárt ének és szavalati akadémiát rendeznek a honvédmeház javára. Karczagon pedig a környék is össze fog gyűlni s alkalmi beszédekre képviselők készülnek lerandulni. Aradon ünneplésy lakomát tartanak, stb.

Köért könyv. Az egyetemi könyvtár bejártatánál több régi faragvány és sírkő áll befalazva, s udvarán is vannak műregiségek elhelyezve. A közoktatási miniszter engedélye következtében ezeket a muzeumba viszik, innen pedig cserébe a muzeum könyvtárából a budai Chronica 1473-ik évben nyomtatott kettőse, s a Constitutiones Inelyti Regni Hungariae doublettje és Bornemiza Péter predicatori 1. 2. 3. kötetenek kettőse jut az egyetemi könyvtár birtokába.

Egy afrikai utazó. Gróf Zichy Vilmos, ki hosszabb utazást tett Kelet-Afrikában, onnan dúsz népméi és természetudományi gyűjteményekkel visszatért, és a többi között egy negert hozott magával, ki fekete Mezzofantianak nevezhető, mert nem kevesebbet, mint tizenkét afrikai nyelvet beszél.

Szász-kivándorlás. A brassói német lap panaszkodik, hogy az erdélyi németseg fogy, mert sokan költöznek ki Ausztriába és Romániába s egész száz családok eladják vagyonukat.

Az upesti véres zavargások ügyében eddig sok befogatás történt. A fő kolompos Kálmán nevű cigány, ki elmenekült, de Vácson kézrekerítették. Ő járt legelől mindig s osztotta a vezényszavakat, melyek különben — a cigánytől kivéve — mind németül hangzottak. A kihallgatások a helyszínén, s a befogottaké a megházan mindennap tart. A zavargások alatt agyonlőt Liszek Ferenc hajóács, és Tille Anna mosónő (két gyermek anyja) holttestét a Rókus-kórházba hozták be s innen temették el. A katonaság még mindig megszállva tartja Ujpestet.

Egyenruha készítésére vannak utasítva a posta és távirtda tisztviselői. Katonás szabás sőtéttek öltöny lesz ez, zsinóros sipka és katonásít köpeny. A rangot a gallér paszomántja fogja mutatni. A rendelet rossz hatást szült a tisztviselők közt, mert az öltöny költségés és csakis szolgálatközben szabad viselni. Másoknál meg azért kelt ellenszenvet, hogy polgári államban kirivónak tartják az egyenruhások rendjét.

Gróf rangok megerősítése. A Csekonics és Gyürky-családok az 50-es években nyertek grófi rangot, s ezt ő felsége újabbban a magyar kormány előterjesztésére megerősítette. Ekkép a nevezett két család férfi tagjai most már meghívhatók a főrendiházba.

A magyar zene nem hiányzott a pétervári ünnepélyeknél. Bálint borsodi zenekara játszott ott, kit Alfred angol herczeg lakodalmasára vitték az orosz fővárosba, hová a walesi herczeg ajánlotta, ki köztünk időzése óta nem tudja feledni a cigányok tüzes játékát. Bálinték szép öszegeket kerestek, s a nyári hónapokra egy vendéglőbe hívták meg őket előnyös föltételek mellett. Itt Budapestben pedig az estélyeken Horvát József ezimbalmt szeretik hallgatni. Horvát már a bécsi kiállításon is kivívtá az egli nevet.

A himló egész járványalakban lépett föl Beregszászon és vidékén, úgy hogy a gymnáziumban is megszüntették az előadásokat, s a szünető e hó 18-ig volt egyelőre kitüzve. Az

alispán elrendelte a járásorvosoknál, hogy a himlóoltást a legnagyobb szorgalommal és szakadatlanul folytassák.

Gadzag koldus. Mult héten elfogtak az uj-aradi járásban egy oszavog koldust, ki horvátországi, zágrábi illetőségű és a legnagyobb inséggel küzdve faluról-falura jár. Az elfogott gyanus koldusnál zsebeinek kikutatásakor 100 db. csász. aranyat, néhány nagy török aranyat, s a zágrábi takarékpénztár által kiállított és 1750 forintól szóló heteti könyvecskét találtak. Az uj-aradi járásbíróság e gyanus egyént a temesvári törvénszékhez küldte, hogy honnan kérdést intéztek Zágrábba az elfogott koldus iránt.

A kolozsvári hólyagos csuprok. Kolozsvár új polgármestere, Simon Elek lakomat adott házána a városi tisztviselőknek, s ez alkalommal hólyagos csuprokból iták az áldomást. Ennek a cserep-edénynek története van, melyet így ír le a „Magy. Polgár“: A XVI. század elején Kolozsvár szomorú napokat élt, de szomorú napokat élt az egész ország is. Az 1514-ki lázadás, mely „Kurnczvilág“ név alatt tartá meg emlékét, sok gyászt hozott Kolozsvárra. Mig Zápolya János Temesvárnál a felkelőket nyílt ütközetben legyőzte, s vezéreiket, Dózsa Györgyöt, Dózsa Gerőt irtózatoss módon kivégeztette, addig az erdélyi részi fölkelők Kolozsvár alatt ütöttek táborn, — hihetőleg azért, hogy meghódítva, várában és polgáráiban az önvédelemre támpontot találjanak. Az egész város föllelme volt, mert a rendetlen megszálló had fosztogatott, kegyetlenkedett. Ez időben történt állítólag, hogy a város új főbíró akart választani, de nappal nem mertek összegyűlni, s így éjjel hajták végre a választást. Kemény hideg volt. A polgárok a templom közteremben gyűltek össze, s hogy a hidegben össze lehesen tartani őket, hólyagos csuprokban meleg bort oszatott ki. Akkor használt csuprokat a fazekas czéh tartozott ingyen előállítani, a meleg bort az ujonnan választott főbíró adta. E szomorú napok emlékét tartják fenn ma is a hólyagos csuprok.

A brazíliai császárt keresmaszámláért beporölték. A pirindiót a portói „Grand Hotel du Soure“ tulajdonosa, ki nem tekintette szerencsének, hogy a császár hozzá szállt, hanem inkább a számla összegének nagyságát tartotta hasznosabbnak. A császár azt vonakodik kiizetni. A keresetlelvél Rio de Janeiroban már be van adva. Ez eset az országban nagy föltűnést okoz. Az császár egyelőre ugyan akarja a dolog élet elútni, hogy a kereset-összeg fölöslegét a szegények számára rendelé kiadatni.

Keleti állapot. A konstantinápolyi rendőrfőnök a mult évben egy rendelettel megítá a török nőeknek, hogy bevásárlások végett akár keresztényen, akár mohammedán boliba léphessenek. Ezentul csak kocsiakra alkudozhatnak a kereskedőkkel, vagy ha kocsiok nincs, az ajtón vagy ablakon keresztül végezhetik bevásárlásaikat.

Halálozások.

Id. Rozmanith Alajos, gyártulajdonos Aradváros törvényhatóságának tagja s becsült polgár, meghalt 65 éves korában.

Kubinyi László, riszamszécsi járásbíró, elhunyt Rimaszécsen.

Köhner Henrik, budapesti nagykereskedő, elhunyt 78 éves korában.

Csörgeő Antal, ki a provizorium idejében szerzett ismert nevet, elhunyt Budapesten 76 éves korában.

Mocsary Dániel, ő felsége aranykulcos hive, elhunyt e hó 5-kén 78 éves korában, s Lapujtón temették el.

Elhunytak még: Zerkovitz Zsigmond, N.-Kanizsa köztisztviselői polgára és jótékony emberbarát; gr. Mikes Károlyné szül. Bornemissza Rozália, csillagkeresztes hölgy, Kolozsvárt 60 éves korában; özvegy Szalazár Karolyné, azelőtt férjezett Huff Mihályné szül. Unger Klára (Ráth K. budapesti fölpolgármester anyója) 76 éves korában; öz. Thiel Karolyné, (Széher Mihály ismert fővárosi képviselő anyója) 78 éves korában; öz. Visontai Kovács Jánosné szül. Borsodi Latinovics Eszter (Visontai Kovács László országgyűlési képviselő felesége anyja); gr. Batthyány Arthur Gráczban, a hol tanults mint önkényes a hadseregben szolgált, 20 éves korában.

A külföld halottjai közt van Matzán Henrik báró, ki Pizában hunyt el. Arabiaí földírási és philologiai művei által szerzett kiváló érdemeiket. Legnevezetesebb műve: „Vándorlás Mekkába.“

Danner grófnó, VII. Frigyes dán király morganatikuss neje, elhunyt 60 éves korában Milanóban. Rasmussen-Danner Luja polgári családból született, nevelőnői pályára készült, de színésznő lett Párisban, aztán divatúrsnő Koppenhágában. Így ismerkedett meg a dán trónörökösrel, ki mint király 1850-ben morganatikuss házasságra lépett vele, s a király elhatározására nem kis befolyást gyakorolt, s ezért lett politikailag is nevezetes.

Előfizetési fölhívás.

A

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1874-ik első évnegyedi folyama márczius-hó végével lejárván, tisztelettel fölhívjuk előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket megelőző megújítani, hogy a lapok küldésében fenakadás ne történjék.

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Budapestben házhoz fordva

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Évnyegyedre (április—június)	3 ft.
Félévre (április—szeptember)	6 „
Három negyedévre (április—december)	9 „

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Évnyegyedre (április—június)	2 ft.
Félévre (április—szeptember)	4 „
Három negyedévre (április—december)	6 „

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Évnyegyedre (április—június)	1 ft. 50 kr.
Félévre (április—szeptember)	3 „ „
Három negyedévre (április—december) 4 „ 50 „	

Egyes előfizetések legelőszárban postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentésűként csak egy darab 5 kros bételeg kívánatik.

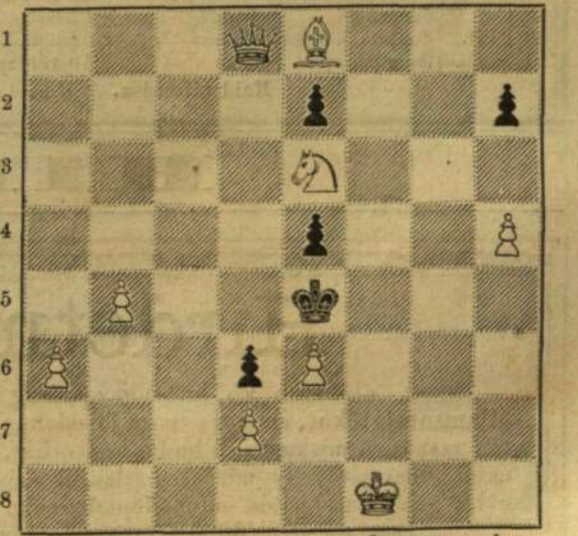
Tíz előretett példányra gyűjtőknek egy tiszteletpéldányval szolgálunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

SAKKJÁTÉK.

745. sz. feladvány Chocholousch G-ötöl (Prágában.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 740-dik számú feladvány megfejtése.

(Pick Mórtil Császán.)

VII.				Söt.			
1. Fe4—d5	2. Ve6—d7	3. Vd7—a4—g4 mat.	1. Fe5—d5	2. Vg5—f6	3. Vd7—e7		

Helyesen fejtejték meg: Veszprémben: Fülöp József — Gelsein: Glesinger Zsigmond — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Sziget-Csapen: Mayer Károly — Parabutyon: Rothfeld J. — Az egli új kaszinó. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Parabuty: R. J. A kérdéses feladvány csakugyan kétféle megfejtéssel bír. De hogy az általunk közölt megfejtés helytelen volna, a mint ön állítja, azt teljességgel el nem ismerjük. Sakkfeladványának megnyugtatóára alább közöljük az ön által lehetetlennek állított változatot: 1. Ba3—a8 Kg1—h2. 2. H4—f6+ Kb5—g6 3. Kd7—e7 Kg6—f5: 4. Fe4—d5 mat.

Statistikai jegyzetek.

Az oktatásügy Oroszországban. Egy angol hetilap írja, hogy az orosz kormány nevelési ügyekre évenként 32 millió rubelt költ.

A tenger felszínét 150 millió négyzet mérföldre teszik; a föld felszínét pedig 190 millió négyzet mérföldre.

Oroszország népessége. Az 1867. népszámlálás szerint, Lengyel- és Finnország kivételével, európai Oroszországban a lakosok száma 63.158.934 volt.

A német elem az orosz hadseregben. Az újvidéki „Zasztava“ szent-péteri levelezője Berg altábornagy elhunyt alkalmából az idegen, nevezetesen pedig a német elem tulsúlyáról az orosz hadseregben a következő statisztikai adatokat közli.

15 „külföldi“, ezek közül 2 német. 100 tisztre esik 58 orosz, 42 külföldi, ezek közül 24 német.

A pénzváltás áldozatai. A „Tresor“ részletes kimutatása szerint a válság (krach) kitörése óta Ausztriában 8 bank 15,2 millió, 2 biztosító társulat 3,3 millió, 1 vasút 0,3, és 7 iparvállalat 3 millió tőkével jutott csödbe.

Nemzeti színház.

Péntek, márc. 6. Először: „Az új világ.“ Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szigligeti Szombat, márc. 7. „Hamlet.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerette Thomas A.

Szerkesztői mondanivaló.

„Álmok, Merengés, Hozzá.“ Silányságok; rájuk illenek, a mit a végső mond, hogy „Bás családás ruházta kigyó-váz“, mert ép oly érthetetlenek, mint ez a sor.

„K. K.“ „Az elbizakodottak“ — ban van itt-ott sikerült részlet is egy s más. Egészen még sincs jól kidolgozva. A gúny s költőiség nem olvad össze benne, hogy a humor zománczát vesse rá.

„A veréb és bagoly.“ A közelebbi mese-áradatnak nem a legroszabbik darabja. Eszméje jó, de kidolgozása csinosabb lehetne. Így félt, a szerzőre találnák alkalmazni a tanulságot.

„G. I. A.“ „Téli bába“ rövid időn következn fog.

„Parasznya. F.“ A közlemény későn érkezett. Akkor, mindjárt kellett volna az esemény hiteles leírását beküldeni. Most — hetek mulva — már alig lenne czélszerű ismét fölleveníteni a dolgot.

„Szuha. B. A.“ Jövő héten közöljük.

„Bogojeva. B. P.“ Külön kiállítási album magyar szöveggel nem jelent meg; de a „Képes Kiállítási Lapok“-ból, mely a bécsi kiállítást képekel és leírásokkal töltesen és részletesen ismerette, néhány teljes példány még kapható a Franklin-társulat könyvkiadó-hivatalában.

„K. B. A.“ „Képpel“ címűből lehetne valamit csinálni, egy igénytelen kis dalt; de így annak sem elég csinos. A Bürgerből való fordítások gyarlók. Hát a „Ha mondom“ kezdőt? Azt mondja, szeretni az új korban már oly megszokott dolog! A bizony szokásban volt régen is.

„Álommépek.“ Nagyon nehézkesek és prózaiak. Könnyebb s költőibb álmokat ohajtunk.

„Tárján.“ „A vásott fu“ gyermeklapra való s oda be is válnék. A ballada azonban nem ballada csak krónika, itt ott elég csinosan dolgozva, de egy életet eszme nélkül.

Melléklet: Előfizetési felhívás a „Történelmi lapok“ című hetilapra.

TARTALOM.

Rogard Ágoston (arckép). — Olajág. — A szegény ember és fiai — Japánról ipartörténelmi szempontból, különös tekintettel a japáni papiriparra. — Pruthmelléki kozákok (képpel). A szigetvári hősnő (képpel). — Titkos látogató az angol bankban. — Fiddletown történet (vége). — A karista lázadás fészke (két képpel). — Egyveleg. — Budapest jótékony intézetei. — A nagy-kőrösi titk. levéltár okmányai. — Kossuth és skót barátai. — A hóvirág. — Irodalom és művészet. — Nemz. színház. Szerk. mondanivaló. Heti naptár.

Felölő szerkesztő Nagy Miklós. (L. czukor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months and days, listing religious and public holidays for March 1874.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Az alulirt m. kir. lottó-igazgatóság megindítja a IV. magyar királyi államsorsjátékot, melynek tiszta jövedelme a felsőlegesen k. elhatározás folytán részben a miskolci és budai közpörház, — továbbá a kassai bába-intézet, és a budai jótékony nőgyógyászati felségélyezésére, — részben pedig az 1848/49. évi rokkantak és munkaképtelenek letthonvédek javára van szánva.

Ezen sorsjáték 6320 nyerőszámat tartalmaz; a nyeremények főösszege: 240,000 forint oszt. ért. köztük

Table showing lottery prize distribution: 1st prize 100,000 forints, 2nd prize 20,000, 3rd prize 5,000, 4th prize 3,000, 5th prize 1,500.

A húzás visszavonhatatlanul 1874. évi június 30-án Budapesten, az alulirt lottó-igazgatóság által fog eszközöltetni.

Egy sorsjegy ára 2 forint oszt. ért.

Sorsjegyek kaphatók: az alulirt m. kir. lottó-igazgatóságnál, a lottógyűjtőknél, a lottó-, adó-, és postahivataloknál, és minden nagyobb városokban létező egyéb sorsjegyről közvegeknél.

A m. kir. lottó-igazgatóság államsorsjátéki osztálya Budapesten, 1874. évi március 6-án.

Motusz,

(Utányomás nem álljattatik.) m. kir. osztálytanácsos és lottó-igazgató.

Frankenberg technikum.

Magas technikai szaktanoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vas-pálya-építés s műszaki vegeyn számára. Egyszerű előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának. Táplálház. — A tanfolyam kezdete: április 15-én.

Prospektusok minden könyvtár, s ügyért a Technikum igazgatósága által. 170 (4-5)

A bécsi világtárlaton kitévetett legjobb egri szőlővesszők.

Table listing grapevines from the Vienna World Exhibition, including varieties like Kék kadarka, Fehér frankos, Risling, Korán érő Onoró, Vegyes asztali fajok.

Boraim a bécsi kiállításon elismerési okmányra érdemestettek egy szőlővesszőjüknél, melynek kitévegyük a legkedvezőbb árú szőlővesszőket, melyeket a legkedvezőbb áron kaphatnak. 203 (1-6)

Boraim a bécsi kiállításon elismerési okmányra érdemestettek egy szőlővesszőjüknél, melynek kitévegyük a legkedvezőbb árú szőlővesszőket, melyeket a legkedvezőbb áron kaphatnak. 203 (1-6)

Eger, 1874. év tavaszán. Ifj. Sir Antal, műkereszt.

Advertisement for 'BUDAPESTI BAZÁR' featuring 'Előfizetési felhívás' and 'Népszerűtlen divatlap minden családnál.' Includes details about subscriptions and the magazine's content.

Advertisement for 'Szeplőt és mindennemű bőrküteget' by Komáromy Mór, a specialist in skin diseases.

Advertisement for 'Nőknek!' (For women!) featuring a 25-year-old woman's story and a subscription offer.

Advertisement for 'Több száz' (Over 200) books, including '3-4 éves alma, körtve, cseresznye, meggy, barack, dió-fák eladók.'

Advertisement for 'végeladása nagy szőnyeg-raktáramnak' by Poll János, located at József-tér 10. szám.

Advertisement for 'Lőrincz István' (6-12) a book about Budapest, Hungary, and its history.

Large advertisement for 'Budapest a Franklin-társulat kiadásában' (Budapest published by the Franklin Society), featuring 'A POLGÁRI HÁBORU.' by Hugo Viktor.

A Franklin-társulat magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapesten egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható.

Advertisement for 'GYÜRKY ANTAL. Az új szolgabírói hivatal kézikönyve.' (New book for magistrates).

Advertisement for 'Kézikönyv a bírósági végrehajtók számára,' (Handbook for court executors) by Dr. Dárday Sándor.

Advertisement for 'A telekkönyvi törvény gyakorlati alkalmazása.' (Practical application of the land register law) by Fiedler Ignác.

A sást röpülése jellemzi. Mig lenn, a föld közelében mozog, közönséges madár; királyi fősége akkor jelenkezik, mikor a nap felé tör s versenye két a felhőkkel, oly magasságban, hová szédülve tekint föl a gyöngye szem és lélek.

Hugo Viktort sem szokta méltányolni sem a közönség, sem a kritika, midőn a folyó nap rendes élményeivel és eseményeivel foglalkozik. De meghódítja legkonokabb ellenét is mindig, valahányszor egy-egy merész alkotással kora és kortársai fölé emelkedik, s egy-egy sugárt lövel onnan a földre abból a fényből, mely az istenség „legény“ szavával terjeszt világot minden irányban s folytatja a teremtés dicső művét.

Az „1793“ szintén e sorban tartozik a méltó párja mindenkép a — századok legendájának, mely Hugo V. költői pályáján a tetőpontot jelzi.

Alig van benne egy fejezet, egy lap, egy sor, mely a közönség értelmében országnakörömnek be ne válnék, s számtalan oly helyet lehetne s fognak is idezni bizonyára, hol a toll esetét vált Hugo V. kezében s ragyogó színezés emeli a művészi rajz kifejezhetetlen szépségét és jellemzettségét.

Soha tárgy nem is felelt meg egy Hugo V. geniúsának, mint az elő francia forradalom, s viszont ez újkorszak-nyitó roppant események sem kaphattak méltóbb historikuszt nála, a ki gigantikus erővel uralkodik rajtuk mindenütt s a végtelen ocean fölött nem úgy lebeg, mint a hajó, mely rajba a hullámnak, hanem mint a nap, mely fényt áraszt vizére, s megvilágít ott mindent a mogorva sirtól a játszi sajkáig, s a zajgó örvényt, mely halállal fenyeget, csakugy mint a csöndes révpártot, hol virágok nyílnak s az élet örömei kinálkoznak.

Hugo V. példátlat szorgalommal és lelkiismeretességgel tanulmányozta az 1793-diki esztendő minden régi és újabb forrásait, s nem egy tudós professor sok oly érdekes adatot fog olvasni e regényben, melyeket világtörténetben keresett volna itt, másutt meg nem talál keresve sem.

A vendéi harczter és Páris, a hadsereg és a Convent, a fölkelő parasztok és a köztársasági önkényesek történeti háttérrel, de a költészet varázslatában vannak föl-tüntetve, s míg nagyban és egészen megdöbbent ama lázas napok daemoni nagysága, s Robespierre, Danton és Marat óriási alakjait borzadva szemléljük a nem jobb, csak kisebb mellékszereplő t. dién, enyhíti az összenyomást s egyszer elandulit és ellágyít, másszor lelkesít és elragad az anyai szeretet, a gyermeki ártatlanság, a nagy szabású hősi-ség s a rajongó idealizmus, melyek mindegyikének megfelelő képviselőt adott, bizonytalanságban hagyva így az olvasót: ki előtt hajoljon hát meg mélyebben: a történet és a költő előtt?

Mindkettő egyenlően van e munkában, mindkettő igazolja a szerző világhírét. S az alulirt társulat, midőn tetemes anyagi áldozattal megszerzte a fordítási jogot s eszközölte díszes alakban a kiadást — oly szellemi élvezetet nyújtott utat a magyar olvasó közönségnek, hogy bá ra n és habozás nélkül ajánlhatja viszont e költséges vállalatát annak tömeges figyelmébe és pártfogásába.

Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda (egyetem-utca 4. sz.)

174 (5-6)

Amerikából
a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában
váczi-utcza 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghíresebb gyáraiból jótállás mellett a legolcsóbb áron kaphatók.

Rumburgi, irlandi, creas és hollandi vásznak.

MÖSSMER JÓZSEF
a „Menyasszonyhoz“ címzett

rumburgi vászon-raktára
uri- és zsidó-utcza sarkán, 10-ik sz. a. Pesten,
ajánlja

dús választéku vásznait minden minőségben,
a lehető legjutányosabb, meghatározott áron.
Megrendelések legpontosabban teljesítettek.

202 Árjegyzékek kívánságra beküldetnek. (2-4)

Kész fehérneműk. Kész férfingek és női-nadrágok.

Ágy- és asztalneműk, kávé- és csemege-kendők.

Áruház megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész fehérnemű, vászon, asztalnemű és szövött áru

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án áruházunkba váczi-utcza 4-ik szám tettük át, mely tözsomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll.

Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlván maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai
„YPSILANTIHOZ.“

185 (5-6)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-dik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Tíz év Magyarországnak legújabb történetéből. 1840-1849.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD, budapesti magyar kir. egyetemi tanár által.

I. osztály. A reformi és nemzeti küzdelmekről a szabadságharc kezdetéig (8-rét. VIII. 320 lap.)
II. osztály. A szabadságharc kezdetétől annak végeig. (8-rét. 441 lap.)
Ára a két osztálynak füzve 3 frt.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD. Magyarország történetének kézikönyve.
Mét kötet. Füzve 8 frt.

WEBER GYÖRGY
A VILÁGTÖRTÉNET TANKÖNYVE.
Tekintettel a műveltségre, irodalomra és vallásra.
A XI. kiadás után magyarítva. (Nagy 8-rét.)

I. kötet. Az óvilág története. (IV. 296 lap) füzve 2 frt. 40 kr.
II. k. A népvándorlás s az egyistenhívés megalapítása. A középkor (400 l.) füzve 2,40
III. kötet. Az újkor története a francia forradalomig. (373 l.) füzve 2 frt
IV. kötet. Az újkor története a francia forradalomtól korunkig. (IV. 202 l.) füzve 2 frt.
V. kötet. A német és magyar irodalom története, vázlat és az egész műre vonatkozó tárgymutató. (8-r. 432 l.) füzve 2 frt 40 kr.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utcza 4-ik szám).

A legbiztosabb és legkellemesebb szer váltólag ellen.
különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé
és a
Chinin-cukor

Hoznyay M. gyógyszerésztől Zomban Tolnamegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlésén Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhírű gyógyszer-tárában

A hamisításoktól óvakodni kell!
Mindenkinek csak a Hoznyay M.-féle palyakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el 135 (17-0)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest, (egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VEZÉRKÖNYV
A TESTGYAKORLÁS TANÍTÁSÁHOZ.
TANÍTÓK ÉS TANÍTÓJELÖLTEK SZÁMÁRA

szerkeszté
MARKÓ LAJOS,
kassai népiszkolai igazgató-tanító.

29 fametszvényvel. — Ára füzve 60 kr.

183 **Egy valóságos emberbarát** (1)

megérdemli, hogy megemléssék, s ez: **Orléá R.**, mennyiség-tanár Berlinben, Wilhelmstrasse 125., ki csodálatra méltó játék-utasításai által, már sok ezer szegény s szorongatottnak fényes nyereményeket szerzett a lutriban. En is, ki utasításai szerint tettem, rövid idő alatt egy jelentékeny **2400 ftból álló terno-nyereményt** eredményeztem.

Csak annak, ki említett ur játék-utasítása szerint játszik, van kilátása a nyereményre; minden más, csak vak játéka a véletlenségnek. **Dedinszky Gyula.** Stanislaw.

Minden közlelőbbi tudakozásra a legelőzékenyen ingyen s bérmentve adatik felvilágosítás — általa.

Budapest, márczius 22-én 1874.

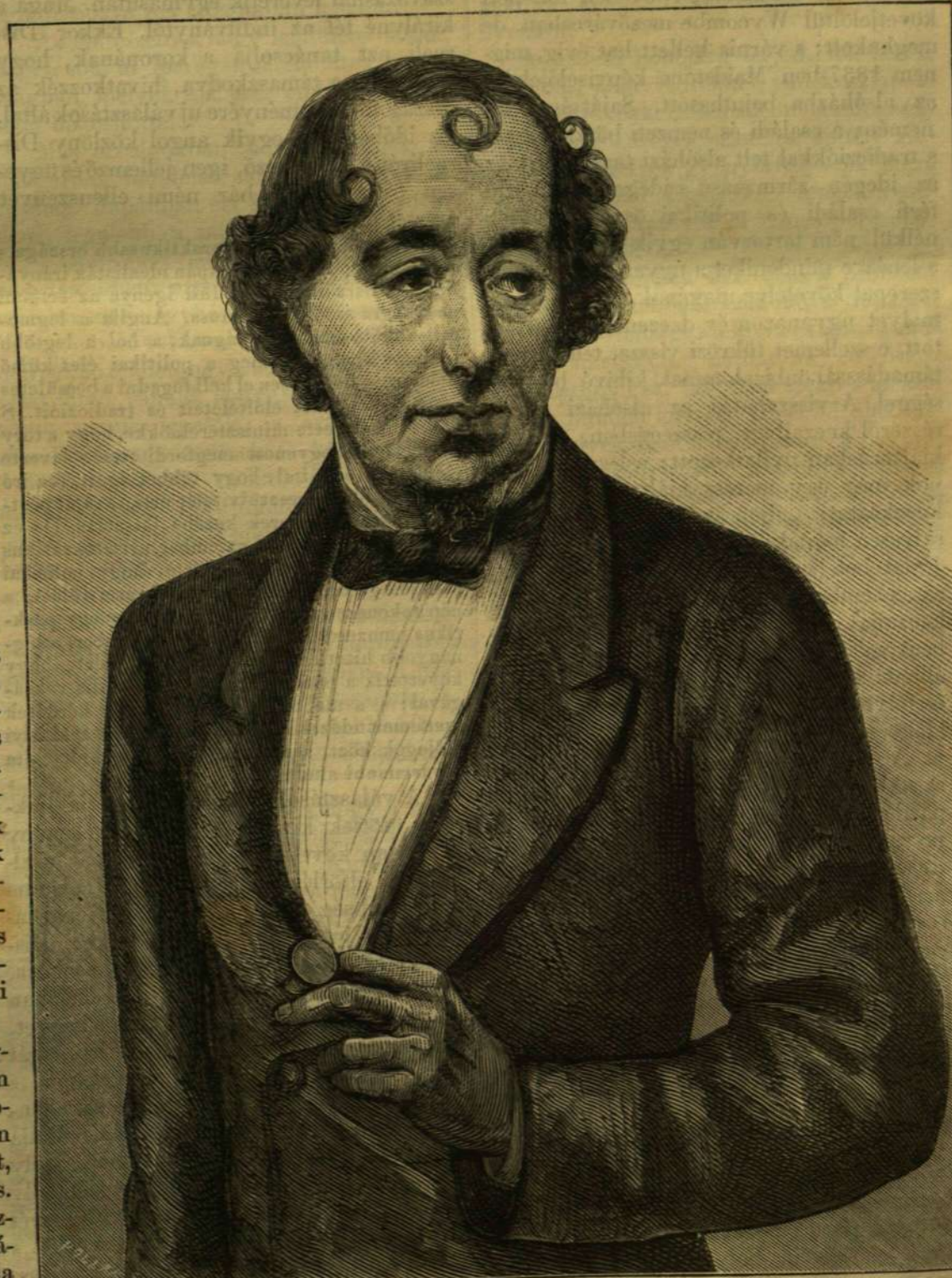
12-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DIJA: Egy órási hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 15 krajczár; többszöri ígátásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígátás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22 és **Haasenstejn és Vogler,** Wallfischgasse Nr. 10.

DISRAELI BENIÁMIN.

Midőn nálunk a kormányválság a nap legfontosabb kérdése s az tartja izgalomban a kedélyeket: ugyanakkor Anglia is, épen a napokban, egy új kormányválságot ért meg és fejezett be szerencsésen, a Gladstone-miniszterium megbukta, s Disraelinek újlag a kormányra való jutása által. Csakhogy a mig nálunk a kormányválságot — egy részben legalább — az ország szerencsétlen pénzügyi helyzete s egyéb égető bajai idézték elő, melyek azt követelik, hogy lehetőleg minden pártból egyesüljenek a jók és erősek az ország ügyeinek rendbehozására: addig Angliában az egész kormányválság inkább csak a dolgok rendes folyamának eredménye, a hogy egyik nap fölváltja a másikat, a hogy a volt községbíró helyére a nép újat választ, mert amazt már megunta. S mig ott a legnagyobb bizalommal és megnyugovással bocsáthatja a nemzet a kormányzást akár a whig, akár a tory-párt kezére, mert mind a kettő régi, megszilárdult elveken nyugvó, nemzeti párt, s az egész kormányváltozás alig egyéb személyek cseréjénél, addig nálunk, viszonyaink meg nem szilárdult természeténél s pártjaink nem normalis alapu szervezeténél fogva, minden kormányválság rázkódtatásokkal fenyeget, s aggodalommal töltheti el a hazafi szívet.

Londonban, bár apja, Disraeli Izák, már elhagyta őseinek felekezését, s úgy látszik, nem csatlakozott egyetlen felekezethez sem, s Beniámin fiát is egy unitarius magán ügyvédi irodába adta, hogy ott az ügyvédkedés részleteivel megismerkedjék. Azon-

DISRAELI BENIÁMIN.

Mit mondjunk rá egyebet, minthogy boldog ország, boldog nép az, melynek miniszterelnöki székét Disraeli — kinek arczképét ezen alkalomból itt közöljük — most másodszer foglalja el. Első premiersége igen rövid és csak átmeneti volt, s tulajdonképp most ül föl először egy compact majoritás élén a miniszter-elnöki székbe.

Disraeli élete egyik legtrikább és legkiválóbb példa az újabb kor történetében arra, hogy magas ész, erős ambitio, s ropant szívósság és kitartás a küzdelemben minő fényes állásra emelhetik az egyént, s az a legellenségesebb viszonyok közt is. S az ő miniszterelnöksége a világ legaristokratikusabb és legkonzervatívabb országában, méltán tekinthető a demokrácia egyik fényes diadalaként. Zsidó származásu családból született 1805. decz. 21-én,